

DET KONGELIGE
BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 91

(2000-2001)

Om lov om endringer i markedsføringsloven

*Tilråding fra Barne- og familiedepartementet av 11. mai 2001,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

I proposisjonen legger Barne- og familiedepartementet frem et forslag til lov om endringer i lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven).

Endringene gjennomfører direktiv 98/27/EF om nedlegging av forbud med hensyn til vern av forbrukernes interesser, heretter omtalt som forbudsdirektivet eller bare direktivet. Direktivet er innlemmet i EØS-avtalen, og frist for gjennomføring var 1. januar 2001.

Det overordnede formål med direktivet er å sikre det indre markeds funksjon gjennom en mer effektiv beskyttelse av forbrukernes kollektive interesser. Dette skal oppnås ved at myndigheter og organisasjoner som beskytter forbrukernes interesser får bedre muligheter til å stanse grenseoverskridende handlinger i strid med visse direktiver som beskytter forbrukerne. Næringsdrivende skal ikke lenger kunne unndra seg de regler som beskytter forbrukerne ved å flytte utgangspunktet for sine aktiviteter fra en medlemsstat til en annen.

Det foreslås i proposisjonen at direktivet gjennomføres i sin helhet ved endringer i markedsføringsloven. Forslaget innebærer at Forbrukerombudet og Markedsrådet får kompetanse til å forby handlinger fra norske næringsdrivende som strider mot forbrukernes kollektive interesser i en annen EØS-stat. Myndigheter og organisasjoner fra andre EØS-stater som har til formål å beskytte forbrukernes interesser kan altså bringe inn saker for norske forbrukermyndigheter for å få stanset norske næringsdrivendes virksomhet.

Videre foreslås det at Barne- og familiedepartementet får kompetanse til å peke ut de norske myndigheter og organisasjoner som kan forfølge saker mot næringsdrivende i andre EØS-stater for å få stanset handlinger som skader norske forbrukeres interesser.

2 Bakgrunn for forslaget

2.1 Direktivet

Bakgrunnen for det foreliggende forslaget er Norges forpliktelse etter EØS-avtalen til å gjennomføre direktiv 98/27/EF om nedlegging av forbud med hensyn til vern av forbrukerinteresser i norsk rett.

Direktivet nødvendiggjør endringer i norsk lovgivning for å sikre at visse institusjoner fra andre EØS-stater kan reise sak i Norge, med sikte på at det nedlegges forbud mot grenseoverskridende handlinger foretatt av norske næringsdrivende.

2.2 Utredning og høring

2.2.1 Utredning

Referansegruppe

Forbudsdirektivet berører regelverk som i Norge ligger under flere departementers ansvarsområder. I 1999 kontaktet Barne- og familiedepartementet Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Finansdepartementet, Sosial- og helsedepartementet, Kulturdepartementet og Justisdepartementet med tanke på å opprette en referansegruppe der de instansene som berøres av direktivet var representert. Det ble avholdt ett møte og Barne- og familiedepartementet mottok skriftlige innspill fra deltakerne i gruppen. Barne- og familiedepartementets forslag til gjennomføringsmodell ble så forelagt disse institusjonene før det ble sendt på alminnelig høring.

Nordisk samarbeid

I 1998 besluttet Juridisk styringsgruppe under Nordisk ministerråds embedsmannsgruppe for forbrukerspørsmål å opprette en nordisk samarbeidsgruppe for å foreta en gjennomgang av forbudsdirektivet og å diskutere gjennomføringen av direktivet i de nordiske land. Det ble avholdt fire møter der representanter for de instanser som har ansvaret for gjennomføringen i Danmark, Finland, Sverige og Norge deltok.

2.2.2 Høring

Barne- og familiedepartementet sendte forslag til endringer i markedsføringsloven ut på høring 14. november 2000 med høringsfrist 12. januar 2001. Av informasjonshensyn ble høringsnotatet sendt et stort antall institusjoner og organisasjoner:

- Annonsørforeningen
- Autoriserte Bruktbilhandleres Landsforbund
- Bilimportørenes Landsforening
- Dagligvareleverandørenes forening
- Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

- Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo
- Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø
- De norske Bokklubbene AS
- Den norske Advokatforening
- Den norske Bankforening
- Den norske Dommerforening
- Den norske Reisebransjeforening
- Departementene
- EL & IT-forbundet
- Elektronikk Importør Foreningen
- Elektronikkforbundet
- Energiforsyningens Fellesorganisasjon
- Farmasiforbundet
- Finansieringsselskapenes Forening
- Finansnæringens Hovedorganisasjon
- Forbrukerombudet
- Forbrukerrådet
- Forbrukertvistutvalget
- Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
- Hobby- og Leketøyhandlernes Forening
- Håndverksbedriftenes landsforening
- IKT-Norge
- Juridisk rådgivning for kvinner
- Juss-Buss
- Jussformidlingen i Bergen
- Jusshjelpa i Nord-Norge
- Konkurransetilsynet
- Kredittilsynet
- Landsorganisasjonen i Norge
- Legemiddelindustriforeningen
- Legemiddelparallelimportørforeningen
- Markedsrådet
- Norges Apotekerforening
- Norges Automobilforbund
- Norges Bilbransjeforbund
- Norges Båtbransjeforbund
- Norges Eksportråd
- Norges Farmaceutiske forening
- Norges Juristforbund
- Norges Kooperative Landsforening
- Norges Kvinne- og familieforbund
- Norges Markedsføringsforbund
- Norges Rederiforbund
- Norsk Direkte Markedsføringsforening
- Norsk Forbund for Lokal-TV
- Norsk Rikskringkasting
- Norske Avisers Landsforening
- Norske Boligbyggelags Landsforbund
- Norske Byggvareprodusenters Forening
- Norske Elektroleverandørers Landsforening
- Norske Inkassobyråers Forening

- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Næringslivets Servicekontor for Markedsrett
- Regjeringsadvokaten
- Reklamebyråforeningen
- Riksadvokaten
- Sparebankforeningen i Norge
- Statens helsetilsyn
- Statens institutt for folkehelse
- Statens institutt for forbruksforskning
- Statens legemiddelkontroll (Statens legemiddelverk)
- Statens medieforvaltning
- Statens næringsmiddeltilsyn
- Stiftelsen eforum
- Teknologibedriftenes Landsforening
- TV Norge
- TV2
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Av høringsinstansene som svarte, hadde disse ingen merknader:

- EL & IT Forbundet
- Fiskeridepartementet
- Forsvarsdepartementet
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
- Juridisk rådgivning for kvinner
- Jusshjelpa i Nord-Norge
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Legemiddelindustriforeningen
- Miljøverndepartementet
- Norges Rederiforbund
- Norske Boligbyggelags Landsforbund
- Olje- og energidepartementet
- Riksadvokaten
- Sosial- og helsedepartementet
- Statens helsetilsyn
- Statens institutt for folkehelse
- Statens legemiddelkontroll (Statens legemiddelverk)

Følgende instanser hadde merknader til høringsnotatet:

- Annonsørforeningen
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Den norske Advokatforening
- Finansdepartementet
- Finansieringsselskapenes Forening
- Finansnæringens Hovedorganisasjon
- Forbrukerombudet
- Forbrukerrådet
- Landsorganisasjonen i Norge
- Landbruksdepartementet
- Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet
- Konkurransetilsynet
- Kredittilsynet
- Kulturdepartementet

- Norges Automobil-Forbund
- Norges Eksportråd
- Nærings- og handelsdepartementet
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Næringslivets Servicekontor for Markedsrett
- Regjeringsadvokaten
- Reklamebyråforeningen
- Samferdselsdepartementet
- Statens næringsmiddeltilsyn
- Stiftelsen eforum
- Utenriksdepartementet

Departementet gjør nærmere rede for høringsinstansenes syn i de alminnelige merknadene i proposisjonen og i de spesielle merknadene til de enkelte paragrafene i kapittel 6.

Forslaget er utformet i nært samarbeid med Justisdepartementet, og deres synspunkter er innarbeidet i forslaget uten å være særskilt angitt som høringsuttalelser.

2.2.3 Gjennomføring i andre nordiske land

Danmark

«Lov om forbud til beskyttelse av forbrukernes interesser» ble vedtatt 20. desember 2000 og trådte i kraft 1. januar 2001. Loven gir domstolene kompetanse til å nedlegge forbud mot handlinger som strider mot forbrukerbeskyttelsesdirektivene. I Danmark blir også andre saker etter markedsføringsloven behandlet for de ordinære domstoler. Erhvervsministeren har kompetanse til å utpeke de danske myndigheter og organisasjoner som kan anlegge søksmål med påstand om forbud i andre medlemsstater. Utenlandske myndigheter og organisasjoner som er opptatt på EU-kommisjonens liste kan anlegge søksmål i Danmark etter rettsplejelovens bestemmelser. I tillegg kan Erhvervsministeren bemyndige danske myndigheter til å føre saker på vegne av utenlandske myndigheter og organisasjoner.

Sverige

«Lag om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer» ble vedtatt 7. desember 2000 og trådte i kraft 1. januar 2001. Loven gir som hovedregel Marknadsdomstolen kompetanse til å behandle sakene etter forbudsdirektivet. Utenlandske myndigheter eller organisasjoner som er med på EU-kommisjonens liste kan anlegge sak i Sverige. Det er ikke gitt bestemmelser om hvilke svenske organer eller organisasjoner som kan reise sak i andre EØS-stater.

Finland

«Lag om gränsöverskridande förbudsförfarande» ble vedtatt 21. desember 2000 og trådte i kraft 1. januar 2001. I bestemmelsen som angir lovens virkeområde er det tatt inn en liste over hvilke direktiver som i henhold til forbudsdirektivet beskytter forbrukernes kollektive interesser. Det er i hovedsak Marknadsdomstolen som kan forby en næringsdrivende å fortsette virksom-

het som strider mot de aktuelle direktivene. I tillegg kan den næringsdrivende pålegges å rette opp det lovstridige tiltaket.

Utenlandske organer eller organisasjoner som står på EU-kommisjonens liste kan reise sak. I tillegg kan Konsumentombudsmannen representere dem i saker for Marknadsdomstolen.

De offentlige organer som skal ha adgang til å reise sak i utlandet er listet opp. Bare hvis Konsumentombudsmannen ikke vil gå til sak på sitt område har en «finländsk registrerad förening med uppgift att bevaka konsumenternas intressen rätt att anhängiggöra ärendet.»

3 Nærmere om direktiv 98/27/EF om nedlegging av forbud med hensyn til vern av forbrukernes interesser (forbudsdirektivet)

3.1 Forbudsdirektivet - bakgrunn og innhold

3.1.1 Direktivets bakgrunn

Gjennomføringen av flere EU-direktiver har gitt alle statene i EØS muligheten til å forby næringsdrivende å markedsføre sine varer og tjenester på urimelig måte, eller å bruke avtalevilkår som er urimelige overfor forbrukerne.

De eksisterende nasjonale systemene med nedleggelse av forbudsvedtak og eventuelle tvangsgebyr er effektive i situasjoner der en næringsdrivende retter sin markedsføring og sine salgsmetoder utelukkende til innenlandske forbrukere. Det har imidlertid oppstått problemer i forhold til *grenseoverskridende* markedsføring og salg, for eksempel der en næringsdrivende etablert i en EØS-stat (land A) markedsfører sine varer eller tjenester i en annen EØS-stat (land B), og selger dem per postordre direkte til forbrukerne i land B. Rettssystemet i land A vil normalt ikke anse forbrukerbeskyttelse i land B som innenfor sin kompetanse. Myndighetene i land B har på sin side små muligheter til å håndheve vedtak overfor en virksomhet i land A. Det norske Forbrukerombudet vil neppe gripe inn overfor en norsk virksomhet for å regulere dens handlinger i for eksempel det irske markedet. De tilsvarende irske myndigheter vil antakelig kunne nedlegge forbud mot handlingen etter sine regler, men ettersom virksomheten utelukkende drives fra Norge vil det ikke være mulig å iverksette effektive tiltak. Det blir dermed mulig å omgå den reguleringen som finnes i alle EØS-stater ved å starte grenseoverskridende virksomhet.

3.1.2 Direktivets innhold

På bakgrunn av dette pålegger forbudsdirektivet medlemsstatene å bygge opp et felles system, slik at også grenseoverskridende handlinger kan stanses hvis de skader forbrukernes kollektive interesser.

I *artikkel 1* angis direktivets virkeområde. Formålet er å tilnærme medlemsstatenes regelverk om nedleggelse av forbud for å verne forbrukernes kollektive interesser slik de beskyttes av de direktivene som er listet opp i et bilag til direktivet. Elleve direktiver er på det nåværende tidspunkt oppført på listen, de omtales heretter som forbrukerverndirektivene. Beskyttelse av forbrukerinteressene skal igjen sikre at EUs indre marked fungerer tilfredsstillende.

Videre defineres «brudd» i direktivets forstand som en handling som skader forbrukernes kollektive interesser og som strider mot forbrukerverndirektivene slik disse er gjennomført i medlemsstatenes nasjonale rett.

Hvem som kan få kompetanse til å stanse brudd etter artikkel 1 behandles i *artikkel 2*. Medlemsstatene skal peke ut domstoler eller forvaltningsmyndigheter som har kompetanse til å ta avgjørelser i saker om brudd som er brakt inn for dem av såkalte «godkjente institusjoner», jf. artikkel 3. Der dette er formålstjenlig, skal saken kunne behandles som hastesak slik at brudd stanses eller forbys så raskt som mulig. Tiltak som offentliggjøring av hele eller deler av avgjørelsen i en passende form, og/eller offentliggjøring av rettelser med sikte på å forhindre fortsatte virkninger av bruddet, skal kunne iverksettes. Hvis den innklagede part taper saken og ikke retter seg etter avgjørelsen innen den fristen som er fastsatt av domstol eller forvaltningsmyndighet, fastslår direktivet at vedkommende kan pålegges å betale dagbøter eller en annen sum som følger av den nasjonale lovgivningen, til statskassen eller andre. I artikkel 2 nr. 2 fastslås det at direktivet ikke skal ha betydning for lovvalgsreglene som følger av den internasjonale privatretten. Det står videre at lovvalgsreglene vanligvis vil medføre at det enten er lovgivningen i den staten der bruddet fant sted, eller lovgivningen i staten der bruddet har virkninger, som kommer til anvendelse.

Artikkel 3 bestemmer hvilke institusjoner som kan være såkalte «godkjente institusjoner». Disse institusjonene kan bringe saker om brudd inn for domstoler eller forvaltningsmyndigheter som nevnt i artikkel 2. Alle organer eller organisasjoner som er opprettet i samsvar med lovgivningen i en medlemsstat, og som har en legitim interesse av å sikre at bestemmelsene i artikkel 1 overholdes, kan bli en «godkjent institusjon». Uavhengige offentlige myndigheter som har fått et særlig ansvar for å verne interessene som er nevnt i artikkel 1, og/eller (private) organisasjoner som har som formål å verne disse interessene i samsvar med de kriteriene som er fastsatt i den nasjonale lovgivningen, er nevnt spesielt.

Artikkel 4 pålegger hver medlemsstat å treffe de nødvendige tiltak for at godkjente institusjoner fra andre stater kan bringe sak om et brudd inn for domstol eller forvaltningsmyndighet som nevnt i artikkel 2. Forutsetningen er at interessene som beskyttes av denne institusjonen skades av det aktuelle bruddet. Den godkjente institusjonen må kunne vise at den er ført opp på listen over godkjente institusjoner som skal utarbeides av EU-kommisjonen og publiseres i De Europeiske Fellesskaps Tidende, jf. artikkel 4 nr. 1 og nr. 3. At institusjonen står oppført på listen, skal domstolen eller forvaltningsmyndigheten godta som bevis på at institusjonen har søksmålskompetanse. Det tas imidlertid forbehold for retten til å undersøke om det er rimelig, ut fra formålet til den godkjente institusjonen, at den bringer en sak inn i det enkelte tilfelle. Medlemsstatene skal etter artikkel 4 nr. 2 på oppfordring fra sine godkjente institusjoner, gi EU-kommisjonen melding om at disse institusjonene har kompetanse til å bringe en sak inn for domstol eller forvaltningsmyndighet i medhold av artikkel 2. I meldingen skal de godkjente organenes navn og formål oppgis.

Artikkel 5 åpner for regler om forhåndskonsultasjon. Medlemsstatene kan innføre eller opprettholde bestemmelser om at den godkjente institusjon som ønsker å innlede sak for å få nedlagt forbud, ikke kan gjøre dette før det er gjort forsøk på å få bruddet til å opphøre, i samarbeid enten med den innklagede eller med både den innklagede og en tilsynsmyndighet i den staten der

man ønsker å få nedlagt forbud. Hvis bruddet ikke opphører innen to uker etter at anmodningen om forhåndskonsultasjon er mottatt, kan parten fremme saken uten flere utsettelse.

EU-kommisjonen pålegges i *artikkel 6* å legge frem rapport for Europaparlamentet og Rådet om gjennomføringen av direktivet.

I *artikkel 7* står det at direktivet ikke skal hindre medlemsstatene i å vedta eller opprettholde tiltak som på nasjonalt plan tar sikte på å sikre større handlefrihet for godkjente institusjoner og for alle andre berørte personer.

Artiklene 8-10 inneholder bestemmelser om gjennomføring, ikrafttredelse og om at direktivet er rettet til medlemsstatene.

Vedlegget til direktivet inneholder en liste over forbrukerverndirektivene som er nevnt i artikkel 1. Det er handlinger som strider med disse direktivene som vil være brudd i henhold til artikkel 1, og som skal kunne forbys dersom de skader forbrukernes kollektive interesser. En nærmere presentasjon av forbrukerverndirektivene følger nedenfor.

3.2 Oversikt over forbrukerverndirektivene og hvor de er gjennomført i norsk rett

---

Forbudsdirektivet viser i artikkel 1 til en liste over de direktivene som anses å beskytte forbrukernes kollektive interesser. Nedenfor følger en kortfattet presentasjon av de ulike forbrukerverndirektivene med hensyn til hvordan de er gjennomført i norsk rett og hvilke deler av dem som antakelig må sies å gjelde forbrukernes kollektive interesser. Det vises også til en veiledende liste som EU-kommisjonen har utarbeidet, som gir anvisning på hvilke bestemmelser som særlig antas å være relevante.

Direktiv 84/450/EØF om villedende og sammenlignende reklame

Direktivet anses ivaretatt i norsk rett ved §§ 1, 2 og 3 i lov nr. 47 av 16. juni 1972 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven).

Reglene om sammenlignende reklame er tatt inn i en forskrift til markedsføringsloven § 2.

Direktivet inneholder regler som skal beskytte forbrukere og andre mot villedende reklame. Det settes videre opp kriterier for når reklame skal anses å være villedende. Sammenlignende reklame skal oppfylle nærmere angitte vilkår.

Direktivet må generelt sies å beskytte forbrukernes kollektive interesser.

Direktiv 85/577/EØF - dørsalgdirektivet

Direktivet ble gjennomført ved endringer i lov 24. mars 1972 nr.11 om angrefrist ved visse avtaler om forbrukerkjøp (angrefristloven). Bestemmelsene om selgerens plikter er videreført i ny angrefristlov (lov 21. desember 2000 nr. 105) kapittel 2 og 3. Loven trådte i kraft 1. mai 2001.

Direktivet gir forbrukerbeskyttelsesregler for avtaler som inngås utenfor fast forretningssted.

EU-kommisjonens veiledende liste nevner artikkel 4 som relevant i forhold til kollektive interesser. Bestemmelsen regulerer hvilke opplysninger

den næringsdrivende skal gi forbrukeren om angreretten og når og hvordan de skal gis.

Direktiv 87/102/EØF om forbrukerkreditt

Kredittkjøpsdirektivet er gjennomført i flere ulike lover:

- kredittkjøpsloven (lov 21. juni 1985 nr. 82) med forskrift 15. juli 1986 nr. 1616 om avdragssalg, beregning av kredittkostnader og effektiv rente og om opplysningsplikt,
- finansieringsvirksomhetsloven (lov 10. juni 1988 nr. 40) § 2-12 a
- finansavtaleloven (lov 25. juni 1999 nr. 46) inneholder i kapittel 3 blant annet opplysningspliktregler.

EU-kommisjonens veiledende liste nevner artiklene 3, 4, 7 andre setning, 8 første setning og 14 som relevante i forhold til forbudsdirektivet. Dette er bestemmelser om markedsføring av kreditter, form- og innholdskrav for kredittavtaler og regler for oppsigelse og avslutning av kredittavtaler.

Direktiv 89/552/EØF om utøvelse av TV - og radiovirksomhet

Fjernsynsdirektivet er gjennomført i norsk rett ved bestemmelser i kringkastingsloven (lov av 4. desember 1992 nr. 127) og kringkastingsforskriften (forskrift 28. februar 1997 nr. 153).

Forbudsdirektivet angir at det kun er artiklene 10 - 20 om fjernsynsreklame og sponsovirkosomhet som relevante. Bestemmelsene regulerer reklamens innhold og sendetidspunkt, og setter betingelser for sponsete fjernsynsprogrammer.

Direktiv 90/314/EØF om pakkereiser

Pakkereisedirektivet er gjennomført i norsk rett ved pakkereiseloven (lov 25. august 1995 nr. 57).

EU-kommisjonens veiledende liste nevner artiklene 3 og 4 avsnittene 1, 2 og 4 samt artikkel 7 som relevante i forhold til forbudsdirektivet. Dette er bestemmelser om forbud mot villedende markedsføring, formkrav til avtalen, krav til avtalens innhold og vilkår, og kravet til reisegarantiordning.

Direktiv 92/28/EØF om reklame for humanmedisinske legemidler

Direktivet er gjennomført i norsk rett ved lov om legemidler (lov 4. desember 1992 nr 132) §§ 19,20 og 21, samt forskrift om reklame for legemidler (forskrift 25. august 1994 nr. 827).

Direktivet forbyr markedsføring av legemidler som det ikke er gitt markedsføringstillatelse for, og offentlig markedsføring av blant annet reseptpliktige midler. Det vil særlig være markedsføringsbestemmelsene i direktivet som er aktuelle i forhold til forbudsdirektivet.

Direktiv 93/13/EØF om urimelige kontraktvilkår i forbrukeravtaler

Direktivet er gjennomført i norsk rett ved endring av avtaleloven (lov 31. mai 1918 nr. 4) §§ 36 og 37 og ved markedsføringsloven § 9 a.

Direktivet er relevant i forhold til forbudsdirektivet for så vidt gjelder innholdet av standardavtaler, slik at kun markedsføringsloven § 9 a anses relevant i forhold til forbudsdirektivet. Ugyldighetsvirkningen i forholdet mellom en næringsdrivende og en forbruker berører ikke kollektive interesser.

Direktiv 94/47/EF om timeshare

Direktivet ble gjennomført i norsk rett ved tidspartloven (lov 13. juni 1997 nr. 37).

EU-kommisjonens veiledende liste nevner reglene om hvilke opplysninger som skal gis til alle som ber om det, og hvilke opplysninger som skal inngå i kontrakten, krav til kontraktens utforming og forbud mot forskuddsbetaling som særlig relevante i forhold til forbudsdirektivet.

Direktiv 97/7/EF om forbrukerbeskyttelse ved inngåelse av avtaler ved fjernsalg

Direktivet vil i det vesentlige bli gjennomført med ny lov om opplysningsplikt og angrerett ved fjernsalg, jf. Ot.prp. nr. 36 (1999-2000), og ved endringer i markedsføringsloven, jf. Ot.prp. nr. 62 (1999-2000).

Det antas å være direktivets bestemmelser om opplysningsplikt og avtalens innhold som vil være mest relevante i forhold til forbudsdirektivet. Også forbudet mot negativt salg kan være aktuelt.

Direktiv 1999/44/EF om forbrukerkjøp

I henhold til forbrukerkjøpsdirektivets artikkel 10 skal dette direktivet føyes til som punkt nummer 10 i vedlegget til forbudsdirektivet.

Forslag til ny forbrukerkjøpslov som vil gjennomføre direktivet, har vært på høring. Artikkel 6 vil bli gjennomført i markedsføringsloven.

Det vil antakelig særlig være bestemmelsen i direktivet artikkel 6 om garantier i markedsføring som vil være relevant i forhold til forbudsdirektivet. Bestemmelsen er foreslått gjennomført ved endring i markedsføringsloven.

Direktiv 2000/31/EF om visse juridiske aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel

Direktivet ble vedtatt 8. juni 2000, og er tatt inn i EØS-avtalens vedlegg XI. Med forbehold om Stortingets samtykke er direktivet en del av EØS-avtalen, med frist for gjennomføring 17. januar 2002.

I henhold til e-handelsdirektivets artikkel 18 skal dette direktivet føyes til som punkt nummer 11 i vedlegget til forbudsdirektivet.

E-handelsdirektivet inneholder regler om en rekke ulike sider ved informasjonssamfunnstjenester. Direktivet skal sikre fri flyt av tjenester, og bygger på et prinsipp om at en tjenestetilbyder skal forholde seg til retten i den staten han eller hun opererer fra. Direktivet gir blant annet regler for markedsføring og hvilken informasjon som skal gis i markedsføringen, samt regler for uanmodet markedsføring. Videre er det regler om avtaleinngåelse og informasjon som skal gis i den forbindelse, og om bestilling.

Særlig markedsførings- og opplysningspliktbestemmelsene vil kunne være relevante i forhold til forbudsdirektivet.

4 Forslag til gjennomføring av forbudsdirektivet i norsk rett

4.1 Innledning

I forslaget som ble sendt på høring, foreslo Barne- og familiedepartementet at direktivet gjennomføres utelukkende ved endringer i markedsføringsloven. Kompetanse til å treffe forbudsvedtak overfor norske næringsdrivende som skader forbrukernes kollektive interesser i andre EØS-stater, ble foreslått lagt til Forbrukerombudet og Markedsrådet (jf. kapittel 4.3). Dette skulle også gjelde på områder der regelverket normalt håndheves av andre forvaltningsorganer. Muligheten for å bringe saker inn for domstolene ville etter forslaget være åpen på lik linje med hva som gjelder etter markedsføringsloven for øvrig. Det ble foreslått at Barne- og familiedepartementet utpeker norske godkjente institusjoner. Godkjente institusjoner har etter direktivet rett til å bringe saker vedrørende brudd på forbrukerverndirektiver inn for kompetent myndighet i den stat der bruddet har sin opprinnelse. Departementet foreslo at muligheten til å bli godkjent institusjon skulle være åpen for både offentlige organer og private organisasjoner (jf. kapittel 4.4.2). Departementet mente også utenlandske godkjente institusjoners adgang til å ta opp saker burde framgå av markedsføringsloven (jf. kapittel 4.4.3). Det ble foreslått at ordningen med tvangsgebyr etter markedsføringsloven skulle utvides til også å omfatte forbudsvedtak innenfor forbudsdirektivets virkeområde (jf. kapittel 4.6). Avslutningsvis reiste departementet spørsmål om det burde tas inn en lovvalgsbestemmelse i loven, eller om forbrukermyndighetene skulle få lovvalgskompetanse. Problemstillingen har betydning fordi det foreslåtte regelverket vil gjelde grenseoverskridende handlinger som har opprinnelse i ett land og virkning i et annet land. Dermed må det tas stilling til hvilket lands rett handlingens lovlighet skal vurderes i forhold til.

4.2 Virkeområde for gjennomføringsbestemmelsene

4.2.1 Direktivet og departementets forslag

Forbudsdirektivets virkeområde er angitt i artikkel 1. For at direktivet skal komme til anvendelse, må det være foretatt et brudd, definert som en handling som skader forbrukernes kollektive interesser. Handlingen må stride mot et forbrukerverndirektiv slik det er gjennomført i en EØS-stats nasjonale rett. De relevante forbrukerverndirektivene er opplistet i vedlegget til direktivet. Handlingen må dessuten være grenseoverskridende ved at den har sin opprinnelse i en EØS-stat og virkninger i en annen EØS-stat.

I høringsnotatet la departementet opp til at direktivet gjennomføres ved endringer i markedsføringsloven, og at de aktuelle bestemmelsene får et virkeområde som i størst mulig grad sammenfaller med direktivets.

Handlinger som omfattes måtte i henhold til forslaget være grenseoverskridende innenfor EØS og de måtte stride mot bestemmelser som i henhold

til forbudsdirektivet beskytter forbrukernes kollektive interesser. Hvilke bestemmelser dette ville være, ble foreslått fastsatt i forskrift.

I det følgende diskuteres først hva som skal til for at en handling representerer et brudd i henhold til forbudsdirektivet, d.v.s. om handlingen strider mot forbrukerverndirektiver slik de er gjennomført i nasjonal rett (jf. punkt 4.2.2). Deretter diskuteres hva som ligger i begrepet «forbrukernes kollektive interesser», (jf. punkt 4.2.3). Av betydning for virkeområdet er også spørsmålet om hvilket lands lovgivning en handling skal vurderes i forhold til og hvilket lands regler forbud skal hjemles i, jf. diskusjonen under punkt 4.2.4.

4.2.2 Brudd: en handling som skader forbrukernes kollektive interesser

I forbudsdirektivet er artikkel 1 nr. 2 er «brudd» definert som «alle handlinger som er i strid med de direktivene som er oppført i vedlegget, slik de er innarbeidet i medlemsstatenes nasjonale rettsorden, og som skader de kollektive interessene som er nevnt i nr. 1».

Definisjonen reiser to problemstillinger. Den første har sin bakgrunn i handlingenes grenseoverskridende karakter - hvilket lands nasjonale rett skal norske forbrukermyndigheter legge til grunn ved vurderingen av en handling foretatt av en norsk næringsdrivende? Dette blir diskutert nærmere under punkt 4.2.4.

Den andre problemstillingen har sin bakgrunn i at flere av forbrukerverndirektivene inneholder minimumsklausuler slik at de enkelte EØS-stater kan ha fastsatt mer vidtgående krav ved gjennomføringen enn de som følger av direktivene. Direktivene gir dermed bare anvisning på det minimumsnivå forbrukerbeskyttelsen skal legges på. Hvis det er en nasjonal regel som er mer vidtgående enn det direktivet som overtres, blir det derfor et spørsmål om vedkommende handling skal anses som et «brudd» i direktivets forstand.

I sin høringsuttalelse legger *Den norske Advokatforening* til grunn at nasjonale bestemmelser som går lenger enn det som følger av et forbrukerverndirektiv, ikke er relevante. Foreningen skriver videre at

«norsk rett har plikt til «harmonisert fortolkning» og må legge «riktig» fortolkning til grunn. Hva som er riktig fortolkning avgjøres i siste instans av EF-domstolen. Dersom norske (gjennomførings-)bestemmelser ut fra norsk lovgivning skal tolkes strengere enn det som følger av en riktig fortolkning av direktivet, står man overfor forbrukerbeskyttelse som går utover de relevante direktivene, og omfattes altså ikke av forbudsdirektivet.»

Departementet kan ikke se at direktivet gir holdepunkter for en slik forståelse.

Det er presisert i direktivet at gjennomføringen i den nasjonale rett er av betydning, jf. formuleringen «slik de er gjennomført i medlemsstatenes nasjonale rett» i artikkel 1 nr. 2. I fortalen punkt 3 er det uttalt at virkningen av de tiltak som en medlemsstat gjør for å gjennomføre forbrukerverndirektivene, herunder også vernetiltak som går lenger enn det som kreves i disse direktivene, kan komme til å motvirkes om virksomheten får effekt i et annet land enn det bruddet har sin opprinnelse i. Etter departementets mening har den nasjonale gjennomføringsbestemmelsen relevans, og det kan ikke sees bort fra nasjonale regler som går lenger enn direktivene krever.

Dette er likevel begrenset ved at den nasjonale bestemmelsen må beskytte forbrukerinteresser som også beskyttes av direktivene. Dersom et medlemsland har valgt å regulere områder som ikke er regulert i et direktiv, må dette antas å ligge utenfor direktivet. Som eksempel kan nevnes direktiv 97/7/EF om fjernsalg. Finansielle tjenester er unntatt fra direktivets virkeområde. Direktivet inneholder en bestemmelse om at forbrukerne ikke kan pålegges å betale for levering av tjenester som ikke er bestilt, ettersom uteblitt svar ikke er ensbetydende med samtykke (såkalt negativt salg). Dersom man innfører et generelt forbud mot negativt salg, vil dette for så vidt gjelder finansielle tjenester ikke være et ledd i gjennomføringen av fjernsalgsdirektivet.

Denne fortolkningen støttes av uttalelser EU-kommisjonen har kommet med etter at direktivet ble vedtatt. Fra forarbeidene til den danske gjennomføringsloven siteres følgende (Lovforslag nr. L 13, Folketinget 2000-2001):

«Kommissionen har i et notat bilagt en skrivelse af 8. september 2000 som fortolkningsbilag anført, at afgørende for, om man befinder sig inden for forbudsdirektivets anvendelsesområde, er, om den pågældende handling er i strid med national lovgivning, der yder et højere beskyttelsesniveau end minimumsbeskyttelsen i det pågældende direktiv. Er handlingen i strid med en national lovgivning, der indfører en ny eller andreledes form for beskyttelse af forbrugerne, som ikke er indeholdt i direktivet, vil de nationale regler ikke kunne håndhæves i medfør af forbudsdirektivet.»

Departementet vil også påpeke at det samme utgangspunktet må legges til grunn der fortolkningen av en nasjonal lovbestemmelse innebærer at nasjonal praksis bestemmelsen går lenger i forbrukerbeskyttelse enn det som følger av det relevante minimumsdirektiv.

4.2.3 Hva er forbrukernes kollektive interesser

Forbudsdirektivets formål er å sikre etterlevelse av en rekke EF-direktiver ved grenseoverskridende handlinger. Etterlevelse skal sikres ved å stanse handlinger slik at vernet av forbrukernes kollektive interesser bedres, jf. art. 1.

Begrepet «kollektive interesser» er sentralt fordi det angir direktivets virkeområde. Kollektive interesser er likevel ikke nærmere definert i direktivet, selv om det omtales.

I punkt 2 i fortalen til direktivet slås det fast at forbrukernes kollektive interesser er interesser som *ikke* omfatter de akkumulerte interessene til enkeltpersoner som har lidd urett ved et brudd. Her avgrenses virkeområdet ved at det presiseres at det ikke åpnes for gruppesøksmål under forbudsdirektivet.

Det følger også av dette punktet at forbudsdirektivet ikke gjelder konkrete enkeltsaker hvor det påstås ugyldighet, heving, erstatning etc., på bakgrunn av direktivets standarder. Forbrukernes kollektive interesser er altså ikke individuelle privatrettslige rettigheter som den enkelte forbruker har ved tilstedesettelse av ufravikelige forbrukerbeskyttende regler i konkrete forbrukerforhold.

For å utdype nærmere hva som kan være «kollektive interesser», har EU-kommisjonen utarbeidet en veiledende liste («technical document») over

hvilke artikler i forbrukerverndirektivene som kan være grunnlag for at det nedlegges forbud etter forbudsdirektivet. Listen er kun veiledende, og er heller ikke uttømmende når det gjelder hvilke artikler som er tatt med. De artiklene det henvises til i dokumentet gir i det vesentlige regler om markedsføring, standardvilkår og informasjon. Dette er en type regler som har betydning for forbrukerkollektivets stilling som aktør i markedet, men som i utgangspunktet ikke har direkte rettsvirkninger i forholdet mellom en enkelt næringsdrivende og en forbruker.

4.2.3.1 Høringsinstansenes syn

Tre høringsinstanser kommenterer uklarheten som knytter seg til innholdet av «forbrukernes kollektive interesser» fordi dette også gjør at virkeområdet til de foreslåtte bestemmelsene i markedsføringsloven blir uklart avgrenset.

I sin høringsuttalelse fremmer *eforum* forslag om at det nedsettes en arbeidsgruppe som kan foreta nærmere undersøkelser av hva som anses for å være kollektive forbrukerinteresser. *eforum* uttaler videre:

«Vi mener systematikken i «technical document» bør følges for norsk retts vedkommende. Kommisjonen uttaler også at disse bestemmelsene er mest sannsynlige for aksjoner i forhold til direktivet. Hensynet til en klar avgrensning av virkeområdet tilsier en klar avgrensning av hvilke regler som anses for å ivareta forbrukernes kollektive interesser. Lovteknisk er det uheldig at et begrep med så uklart innhold legges til grunn for virkeområdet og dermed kompetansen for Markedsrådet og Forbrukerombudet.»

Næringslivets Hovedorganisasjon påpeker at uklarheten omkring hva bestemmelsene egentlig skal beskytte generelt medfører en betydelig og uheldig uforutsigbarhet for næringsdrivende som markedsfører produkter og tjenester overfor forbrukerne. Dette må etter organisasjonens oppfatning få betydning for utformingen av bestemmelsene i tilknytning til hjemmel for nedleggelse av forbud og ileggelse av tvangsmulkt samt hvilken institusjon som skal kunne avgjøre lovvalg.

Forbrukerrådet mener på sin side det er viktig at adgangen til å nedlegge forbud ikke innskrenkes i større grad enn det som er direktivets intensjon. Forbrukerrådet mener hensikten med uttrykket «kollektive forbrukerinteresser» først og fremst har vært å avgrense mot gruppesøksmål fra berørte forbrukere og å indikere at individuelle sivilrettslige saksanlegg ikke påvirkes av direktivet. Utover dette mener rådet det synes som om hensikten har vært å gi myndighetene en meget fri adgang til å nedlegge forbud mot handlinger som strider mot forbrukerverndirektivene. EU-kommisjonens veiledende liste, som forbrukermyndighetene selv har bedt om, kan etter Forbrukerrådets syn ikke tolkes slik at det setter grenser for hvilke artikler i direktivene som kan danne grunnlag for forbud.

4.2.3.2 Departementets vurdering

Innledningsvis ble det gitt en nærmere orientering om hva som kan utledes av forbudsdirektivet på dette punktet; direktivet er ikke ment å være grunnlag for gruppesøksmål, og det berører heller ikke individers mulighet til å gå til sivilt

søksmål for å få næringsdrivende til å oppfylle sine forpliktelser. Av kommisjonens veiledende liste går det fram at de direktivbestemmelsene det er mest sannsynlig at «egner seg» for handling etter forbudsdirektivet gjelder markedsføringsbestemmelser, bestemmelser om informasjonsplikt og om generelle avtalevilkår. I kommisjonens gjennomgang presiseres det imidlertid at også at det vil være systematiske brudd på den næringsdrivendes plikter som vil være relevante i forhold til forbudsdirektivet, fordi de vil angå en ubestemt krets av forbrukere.

Forhold som omfattes av de kollektive interessene, kjennetegnes ved at de har konsekvenser for en ubestemt krets av personer. Dette vil være en abstrakt interesse i et velfungerende marked, i den forstand at regler som er innført for å beskytte forbrukerne som gruppe ikke skal overtres. Når en næringsdrivende markedsfører sitt produkt i strid med regelverk om for eksempel villedende reklame, vil det være viktig at markedsføringen stanses for forbrukerne og for markedet som helhet. Et forbud vil ikke i seg selv få betydning for forbrukere som allerede har kjøpt produktet på bakgrunn av gale opplysninger, men negative konsekvenser for forbrukerkollektivet unngås for fremtiden. Ut fra dette antar departementet at «forbrukernes kollektive interesse» som beskyttelsesobjekt vil sammenfalle med de interesser Forbrukerombudet og Markedsrådet i dag beskytter ved sin håndheving av markedsføringsloven.

Selv om det er av betydning både for næringsdrivende og håndhevingsorganer at det er klarhet i hva som ligger i begrepet, vil ikke departementet foreslå at «forbrukernes kollektive interesser» defineres nærmere i markedsføringsloven. En definisjon vil neppe gi mer enn helt generelle holdepunkter. Innholdet må over tid formes ut fra praksis, både i Norge og andre EØS-stater. Foreløpig må man legge til grunn de tolkningsmomenter som er gjennomgått ovenfor. Departementet har forståelse for at det fra de næringsdrivendes side er ønskelig med klarhet på dette punktet. Vi kan imidlertid ikke se at direktivet gir grunnlag for noen eksplisitt oppregning av relevante bestemmelser, slik enkelte høringsinstanser har uttrykt ønske om.

Departementet foreslår derfor at det i forskrifts form gis oversikt over hvilke direktiver som i henhold til EØS-avtalen er en del av forbudsdirektivet, jf forslag til forskriftshjemmel i § 9 c annet ledd. I forskriften bør det av informasjonshensyn også vises til i hvilke lover direktivene er gjennomført.

4.2.4 Lovvalg - hvilket lands regelverk skal handlingen vurderes i forhold til, og hvilket lands regelverk kan forbudsvedtak treffes med hjemmel i?

4.2.4.1 Direktivet og høringsnotatet

Direktivets utgangspunkt er at markedsføring m.v. innen EØS-området skal tilfredsstillende kravene som stilles i forbrukerbeskyttelsesdirektivene slik disse er gjennomført i EØS-statenes nasjonale rett. I direktivet tas det ikke stilling til hvilket lands rett som skal anvendes.

Punkt 3 i fortalen kan riktignok være et moment som trekker i retning av at virkningsstatens rett, dvs. landet der forbrukernes interesser skades, skal legges til grunn. Punktet omhandler nasjonale tiltak for å gjennomføre forbrukerbeskyttelsesdirektivene, inkludert beskyttelsestiltak som går utover det

nivå som kreves i disse direktivene. Dette kan tolkes slik at det ligger i direktivets formål at anvendelse av utenlandsk rett skal tillates.

Direktivet artikkel 1 nr. 2 fokuserer imidlertid på gjennomføringen av direktivene i den enkelte stats lovgivning. Videre skal ikke direktivet gripe inn i statenes internrettslige lovvalgsregler, jf. artikkel 2 nr. 2 og fortalen punkt 6. Det må dessuten antas at forbudsdirektivets hovedformål er å effektivisere gjennomføringen av direktivene slik at virksomhet som ellers faller utenfor virkningsstatens jurisdiksjon, kan stanses, jf. fortalen punkt 2. Formålet kan ikke være at de enkelte virkningsstaters rett skal legges til grunn ved forbudsvedtak mot virksomheter i etableringsstaten.

Departementet antok derfor i høringsnotatet at forbudsdirektivet ikke begrenser statenes kompetanse til å fastsette hvilket lands rett som skal anvendes.

I høringsnotatet ble det diskutert om det burde tas inn en lovvalgsbestemmelse i markedsføringsloven i form av en henvisning til norsk rett. Alternativt kunne man la lovvalget stå åpent ved å ta inn en henvisning til EØS-statenes rett. Gitt en henvisning til EØS-statenes rett, ble det også diskutert om Forbrukerombudet og Markedsrådet skulle få kompetanse til å foreta lovvalg og å treffe vedtak med hjemmel i utenlandsk rett. Alternativet var å la slik kompetanse være forbeholdt domstolene slik tilfellet er i dag.

4.2.4.2 Høringsinstansenes syn

Følgende instanser mente lovvalget burde foretas i markedsføringsloven: *Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Forbrukerombudet, Finansieringsselskapenes Forening, Nærings- og handelsdepartementet, Landbruksdepartementet og Den norske Advokatforening*. Det var imidlertid delte meninger om det var norsk regelverk eller reglene på det marked der den norske næringsdrivendes handling har sin virkning som skulle anvendes.

Flere høringsinstanser mente spørsmålet var for dårlig utredet, eller unnløst å ta direkte stilling til det, men hadde mer generelle betraktninger: *Forbrukerrådet, Regjeringsadvokaten, Næringslivets Hovedorganisasjon, Annonseforeringen, Reklamebyråforeningen, Næringslivets Servicekontor for Markedsrett, Norges Eksportråd, Finansnæringsens Hovedorganisasjon, Utenriksdepartementet og eforum*.

Etter at høringsnotatet ble sendt ut, har departementet fortsatt arbeidet på dette punktet i samarbeid med Justisdepartementet. Dette har medført at begrunnelsen for det foreliggende forslaget avviker fra argumentasjonen i høringsnotatet. Det er derfor vanskelig å presentere alle høringsinstansenes uttalelser, men i det følgende er de relevante delene av uttalelsene forsøksvis tatt inn under de enkelte punktene.

4.2.4.3 Departementets vurderinger

Kort om forslaget

Departementet er kommet til at det bør tas inn en lovvalgsbestemmelse i markedsføringsloven slik at de aktuelle bestemmelsenes virkeområde begrenses til å gjelde forbrukerverndirektivene slik disse er gjennomført i *norsk* rett, jf. forslag til § 9 c.

Svært få av høringsinstansene anbefalte en slik løsning, men departementet er etter en nærmere gjennomgang av problemstillingen kommet til at dette er det mest hensiktsmessige. Begrunnelsen for forslaget er i hovedtrekk at regelverket som beskytter forbrukernes kollektive interesser i all hovedsak er av en offentligrettslig karakter. Hverken norske domstoler eller forvaltningsorganer kan treffe vedtak med hjemmel i utenlandsk offentligrettslig regelverk. Skal utenlandske offentligrettslige regler være grunnlag for plikter for norske rettssubjekter, må det foreligge konkrete norske regler som gir de utenlandske reglene anvendelse i norsk rett. Dette følger av legalitetsprinsippet. Det er ikke mulig å ta inn henvisninger til alle utenlandske bestemmelser som beskytter forbrukernes kollektive interesser, og derfor vil det være de norske bestemmelsene som må være grunnlag for forbudsvedtak. Hensynet til klarhet og muligheten for norske næringsdrivende til å forutberegne sin rettsstilling, tilsier at det går klart frem av markedsføringsloven at det er det norske regelverket de skal forholde seg til.

Som det vil gå frem av presentasjonen nedenfor, er det ikke gitt at alle regler som beskytter forbrukernes kollektive interesser er offentligrettslige. Det er også mulig at EF-domstolen har et annet syn på grensen mellom privat og offentligrettslig regelverk enn den som legges til grunn for forslaget. Dette kan tilsi at man bør åpne for anvendelse av utenlandsk privatrettslig regelverk i tråd med det som gjelder i andre privatrettslige forhold. Departementet antar imidlertid at en svært liten del av mulige saker vil ha et privatrettslig tilsnitt og at det ikke er hensiktsmessig å utrede dette på det nåværende tidspunkt.

I det følgende foretas en nærmere gjennomgang av ulike momenter som er relevante ved diskusjonen av spørsmålet om å begrense forslagets virkeområde til bare å gjelde bestemmelsene slik de er gjennomført i norsk rett.

Materiell markedsrett på det norske markedet

Internasjonalt er det ikke enighet om en ved grenseoverskridende markedsføring skal anvende markedsretten i landet en virksomhet opererer fra, eller retten i landet virksomheten rettes mot.

Utgangspunktet i norsk rett er at virksomheter som retter sine markedsframstøt mot norske forbrukere, skal forholde seg til norske materielle regler. Prinsippet er ikke lovfestet, men er lagt til grunn i forbrukermyndighetenes praksis. Det har således ikke betydning hvor markedsføringsmateriale er utarbeidet eller sendes fra, hvis det rettes mot det norske marked. Om markedsføringen anses å være rettet mot det norske markedet, vil avhenge av en konkret vurdering der det for eksempel vektlegges hvilket språk som er brukt i markedsføringen. Avsender skal rette seg etter norsk rett. Det samme prinsipp anses å gjelde i de andre nordiske landene.

Departementets forslag innebærer tilsynelatende et avvik fra dette prinsippet ved at norske næringsdrivende skal forholde seg til norsk regelverk, og ikke regelverket i det land de retter sin markedsføring mot.

Norges Eksportråd påpeker i sin uttalelse at det er uheldig å fravike prinsippet om at næringsdrivende skal følge regelverket på det marked de henvender seg til, ved gjennomføringen av forbudsdirektivet. Direktivet selv regulerer ikke spørsmålet. *Forbrukerrådet* mener det synes mest i samsvar med forbrukerverndirektivenes formål om den enkelte forbrukerorganisasjon kan vur-

dere en handling i forhold til eget lands lov, og ikke i forhold til norsk lov dersom handlinger er foretatt av norske næringsdrivende.

Departementet vil påpeke at forslaget *ikke* fritar norske næringsdrivende fra deres plikt til å følge det regelverket som gjelder i det marked de tilbyr sine varer på. Forslaget innebærer kun at selve hjemmelen for vedtak som skal treffes av norske myndigheter og som skal kunne tvangsfullbyrdes overfor norske næringsdrivende skal være de norske reglene som gjennomfører forbrukerverndirektivene. Utenlandske myndigheter og forbrukerorganisasjoner vil således stå fritt til å anvende sitt nasjonale regelverk ved vurderingen av en handling. For eksempel er det ikke noe i veien for at danske myndigheter vurderer handlingene til et norsk postordrefirma i forhold til dansk lov. Kommer de til at handlingen strider mot forbrukernes kollektive interesser slik de er beskyttet etter dansk rett, kan de velge om de vil bringe saken inn for det norske Forbrukerombudet. Det er først på dette stadiet norsk rett kommer til anvendelse. Ettersom både de danske og norske reglene gjennomfører samme direktivbestemmelser, er det også lite trolig at det vil være store forskjeller i de nasjonale regelsettene.

Norsk markedsrett på utenlandsk marked

Normalt er ikke norske markedsrettslige lover uttrykkelig begrenset til å gjelde bare i Norge. Dette beror antakelig på at det i all hovedsak dreier seg om offentligrettslig regelverk, og det anses som selvfølgelig at for eksempel markedsføringsloven bare gjelder på det norske markedet, slik at uttrykkelige bestemmelser om dette ikke har blitt ansett som nødvendig.

Norsk offentligrettslig regelverk gjelder ikke handlinger som har virkning i utlandet, selv om de har sin opprinnelse i Norge. Departementets forslag til gjennomføringen av forbudsdirektivet medfører således at norsk markedsrettsjurisdiksjon må utvides, fordi norske næringsdrivendes handlinger skal kunne forbys hvis de strider mot utenlandske forbrukeres interesser.

Særlig om senderlandsprinsippet

I visse EF-direktiver er det gitt regler om hvilket lands rett en næringsdrivende skal forholde seg til. Dette medfører at virksomheter skal anses å ha oppfylt sine plikter etter EØS-retten når de følger lovgivning som gjennomfører EØS-regelverk i den stat virksomheten er etablert (senderlandsprinsippet). Blant forbrukerverndirektivene som er aktuelle i forhold til forbudsdirektivet, inneholder fjernsynsdirektivet og direktivet om visse aspekter ved elektronisk handel et slikt prinsipp. Markedsføring til en annen EØS-stat kan dermed ikke hindres etter lovgivningen i det landet markedsføringen rettes til. TV 3 forholder seg for eksempel til britisk og ikke norsk regelverk om plassering av reklameinnslag, selv om de retter sine sendinger til Norge.

Annonseforeningen, Reklamebyråforeningen og Næringslivets Servicekontor for Markedsrett påpeker i sine høringsuttalelser at senderlandsprinsippet er mest aktuelt i de tilfeller der et direktiv regulerer fjernsyn og Internett; spesifikke medier som muliggjør samtidig utsendelse av reklame som blir sett i flere land. Også *Utenriksdepartementet* påpeker at når flere direktiv inneholder et senderlandsprinsipp, vil ikke Norge stå fritt til å fastsette en lovvalgsre-

gel slik som Barne- og familiedepartementet gjorde gjeldende i sitt høringsnotat.

Senderlandsprinsippet har to sider: Den næringsdrivende skal forholde seg til regelverket i den staten der vedkommende er etablert. I tillegg innebærer prinsippet at andre EØS-staters myndigheter som hovedregel må godta den næringsdrivendes handlinger så lenge de er i overensstemmelse med regelverket i etableringsstaten.

I motsetning til hva som sto i høringsnotatet, vil departementet understreke at en regel som den foreslåtte § 9 c *ikke* innebærer at det innføres et senderlandsprinsipp i markedsføringsloven. Departementets forslag innebærer bare at norske myndigheters vedtakskompetanse uttrykkelig begrenses slik at vedtak bare hjemles i norske lovbestemmelser.

Departementet kan ikke se at forslaget er uforenlig med direktiv som inneholder en lovvalgsregel eller bestemmelser som senderlandsprinsippet. Den foreslåtte bestemmelsen viser til «bestemmelsene slik de er gjennomført i norsk rett». Direktiver som måtte inneholde regler om lovvalg er ikke bindende for norske rettssubjekter før de er gjennomført i norsk rett, og ved gjennomføringen vil regelen bli tatt inn i gjennomføringsloven slik tilfellet er i for eksempel kringkastingsloven. Dersom norsk lov samsvarer med direktivene, vil også lovvalget skje i henhold til disse.

Offentligrettslig eller privatrettslig regelverk

Regelverket som beskytter forbrukernes kollektive interesser er i all hovedsak av offentligrettslig karakter. Det kan imidlertid tenkes at enkelte bestemmelser har et privatrettslig tilsnitt. Det er ikke avklart hvordan EF-domstolen vil trekke grensen mellom offentligrettslig og privatrettslig regelverk.

a) Forholdet til interlegal rett

Norsk internasjonal privatrett gir regler for hvilket lands rett som skal legges til grunn i en konkret tvist. Normalt når et rettsforhold har tilknytning til flere land, vil norske domstoler vurdere hvilket lands rett som skal komme til anvendelse ut fra lovfestede og ulovfestede lovvalgsregler samt praksis. Ulovfestede lovvalgsregler er særlig betraktninger omkring hvilket land forholdet har nærmest tilknytning til. Norske domstoler kan avsi dommer med hjemmel i utenlandsk privatrett. *Finansnæringens Hovedorganisasjon* viser i sin høringsuttalelse til at utformingen av en eventuell lovvalgsregel bør ta utgangspunkt i de prinsipper som er nedfelt i Roma-konvensjonen av 1980. Organisasjonen mener man fra norsk side bør avstå fra en lovvalgsbestemmelse i markedsføringsloven, slik at lovvalgsspørsmålet må løses etter generelle ulovfestede regler i lys av Roma-konvensjonen.

Roma-konvensjonen er en konvensjon om lovvalg i kontraktsforhold som Norge ikke er tilsluttet. Konvensjonen inneholder visse særregler for forbrukerforhold i artikkel 5, som medfører at forbrukerne i en del tilfeller av handel over landegrensene kan påberope seg forbrukerbeskyttelsesregler i hjemlandets regelverk. Departementet viser til at også enkelte forbrukerbeskyttelsesdirektiver gir forbrukeren grunnlag for å påberope seg hjemlandets lovgivning i en tvist med medkontrahenten, jf. for eksempel behandlingen av dette spørsmålet i Ot. prp. nr. 36 (1999-2000) Om lov om opplysningsplikt og angre-

rett mv. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted (angrerettloven) side 86. Forbudsdirektivet dreier seg imidlertid ikke om individuelle privatrettslige forhold, men om beskyttelse av kollektive forbrukerinteresser. Individuelle rettstvister av privatrettslig karakter faller utenfor, jf. punkt 4.2.3. Departementet antar at man dermed som hovedregel er utenfor området hvor forbrukere kan ha EØS-rettslig grunnlag for å påberope seg hjemstatens forbrukerlovgivning overfor en medkontrahent i en annen EØS-stat.

b) Forholdet til EF-retten

Det kan reises spørsmål om alle reglene som er relevante, vil være å anse som offentligrettslige forhold til forbudsdirektivet. EF-domstolens avgjørelser har ikke direkte virkning i Norge, men er førende også for den norske håndhevingen.

EF-domstolen har i tidligere avgjørelser når det gjelder tolkningen av Brussel-konvensjonen av 1968 om domsmyndighet og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker (som tilsvarer Lugano-konvensjonen av 1988 som Norge er tilsluttet), tolket begrepet sivilrett i forhold til offentlige myndighetsorganer. Ved vurderingen av om saker kommer inn under begrepet «sivil og kommersiell» er det blant annet lagt vekt på om saksøker er en offentlig myndighet og om myndigheten utøver offentligrettslige beføyelser. Disse avgjørelsene gir ikke svar på hvordan man skal se på spørsmål der både offentlig myndighet og privat organisasjon kan gå til sak med samme formål, slik tilfellet er i markedsrettslig sammenheng og i forhold til forbudsdirektivet.

c) Lovvalgskompetanse for forbrukermyndighetene på det privatrettslige området

Regelverket som er relevant i forhold til forbudsdirektivet er i all hovedsak av offentligrettslig karakter, men det kan altså ikke utelukkes at noe har et privatrettslig tilsnitt.

I dette tilfellet vil kun domstolene ha lovvalgskompetanse. Det må derfor vurderes om også norske forbrukermyndigheter skal få myndighet til å kunne foreta lovvalg etter norske privatrettslige lovvalgsregler i saker etter forbudsdirektivet.

De høringsinstansene som har uttalt seg konkret om dette er delt i sitt syn; *Utenriksdepartementet* mener Forbrukerombudet og Markedsrådet kan få myndighet til å foreta lovvalg, mens *eforum* mener de ikke bør få slik kompetanse. *Regjeringsadvokaten* og *Forbrukerombudet* påpeker at det vil ha store ressursmessige konsekvenser dersom man skulle komme til at en annen stats rett kommer til anvendelse. *Forbrukerrådet* påpeker at man eventuelt kan overlate anvendelse av utenlandsk rett til domstolene. *Finansieringsselskaperes Forening* og *Nærings- og handelsdepartementet*, uttaler seg positivt i forhold til en generell lovvalgsregel som gir mulighet til å anvende andre EØS-staters rett.

Departementet er kommet til at det ikke er behov for å gå nærmere inn i denne diskusjonen i tilfelle av at man i enkelte tilfelle muligens kan få å gjøre med privatrettslig regelverk. En slik bestemmelse er lovteknisk komplisert,

og vil kreve en grundigere utredning enn det er mulig å foreta på det nåværende tidspunkt. Departementet foreslår derfor ikke at forbrukermyndigheter skal kunne treffe vedtak med hjemmel i andre EØS-staters rett i saker av privatrettslig karakter. Dersom det skulle vise seg at den valgte løsningen er problematisk i forhold til forbudsdirektivet eller andre regler, kan man eventuelt når problemstillingen er aktualisert, vurdere om dette nødvendiggjør en endring av loven.

4.3 Myndighet til å nedlegge forbud

4.3.1 Direktivets krav

Medlemsstatene må sørge for at det finnes et organ som har kompetanse til å nedlegge forbud mot handlinger foretatt av innenlandske næringsdrivende som skader utenlandske forbrukeres interesser. Direktivet lar det være opp til medlemsstatene å avgjøre om domstoler eller administrative myndigheter skal kunne nedlegge slike forbud, jf. artikkel 2 nr. 1.

4.3.2 Dagens tilsynssystem i Norge

Som det går fram av presentasjonen under pkt 3.2, regulerer forbrukerverndirektivene til dels svært forskjellige områder. Det er også ulike etater som fører tilsyn med at regelverket følges på det norske markedet. De ulike tilsynsetatene forholder seg til ulike lover med ulike sanksjonssystemer.

Konkurransetilsynet fører tilsyn med de deler av direktivet om forbrukerkreditt som er gjennomført i eller i medhold av kredittkjøpsloven. Fjernsynsdirektivet er gjennomført i kringkastingsregelverket, og Statens medieforvaltning og Forbrukerombudet fører tilsyn på dette området. Statens legemiddelverk overvåker all omsetning av legemidler og håndhever også bestemmelsene som gjennomfører direktivet om reklame for legemidler. Bestemmelser i forbrukerverndirektivene som er gjennomført i markedsføringsloven, er det Forbrukerombudet som har tilsynet med.

Markedsføringsloven er en generell lov som omfatter markedsføring av alle produkter, også markedsføring som reguleres av særlovgivning. I tillegg dekker markedsføringsloven standardvilkår i alle typer forbrukerkontrakter. Forbrukerombudet og Markedsrådet skal håndheve loven ut fra hensynet til forbrukerne.

Ved praktiseringen av loven legges det såkalte «lovstridsprinsippet» til grunn. Prinsippet innebærer at generalklausulen i markedsføringsloven § 1 anses overtrådt dersom det foreligger overtredelse av bestemmelser i spesiallovgivningen som er satt til beskyttelse av forbrukere. Når det gjelder vurdering av standardvilkår, vil vilkår som strider mot preseptorisk (tvingende) lovgivning regelmessig måtte anses urimelige etter markedsføringsloven § 9 a. Også vilkår som strider mot deklarasjonslovgivning vil kunne anses urimelige hvis vilkårene til forbrukernes ulempe fraviker den normal-løsningen lovgiver har vedtatt.

Felles for alle de ulike regelsettene som gjennomfører forbrukerverndirektivene, er dermed at de også kan omfattes av markedsføringslovens virke-

område på de områdene som er relevante i forhold til forbudsdirektivet; vern av forbrukernes kollektive interesser.

Dette innebærer at Forbrukerombudet og Markedsrådet allerede i dag har kompetanse til å gripe inn mot handlinger som omfattes av norsk regelverk som gjennomfører forbrukerverndirektivene, såfremt handlingen skader norske forbrukeres interesser.

4.3.3 Høringsforslaget

I høringsnotatet diskuterte departementet tre alternative løsninger i forhold til hvilke organer som skulle ha kompetanse til å nedlegge forbud. Sakene kunne behandles av de ordinære domstolene, av det forvaltningsorganet som har ansvar for regelverket som gjennomfører det enkelte forbrukerverndirektiv, eller alle sakene kunne kanaliseres inn for Forbrukerombudet og Markedsrådet. Departementet konkluderte med at slik kompetanse burde legges til Forbrukerombudet og Markedsrådet, med mulighet til å prøve sakene for domstolene i likhet med ordningen etter markedsføringsloven for øvrig.

En slik løsning ville etter departementets syn være hensiktsmessig fordi Forbrukerombudet og Markedsrådet allerede har kunnskap og kompetanse på området. Et slikt system ville være enklere og billigere å bruke enn det ordinære domstolsapparatet, og det ville være mer hensiktsmessig enn at flere ulike forvaltningsorganer skulle opparbeide slik kompetanse.

4.3.4 Høringsinstansenes syn

Et klart flertall av høringsinstansene som uttalte seg på dette punktet, var positive til departementets forslag: *Den norske Advokatforening, Forbrukerrådet, Kredittilsynet, Finansdepartementet, Kulturdepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, LO, NAF, Samferdselsdepartementet, Forbrukerombudet, Annonseforeningen, Næringslivets Servicekontor for Markedsrett og Reklamebyråforeningen.*

Næringslivets Hovedorganisasjon gikk imidlertid imot forslaget, og gikk inn for at domstolene blir den myndighet som kan nedlegge forbud. Næringslivets Hovedorganisasjon uttaler:

«domstolene har - slik departementet påpeker - allerede generell kompetanse og kan avsi dommer med hjemmel i utenlandske privatrettslige regler. Domstolene har også kompetanse i lovvalgsspørsmål. Hastesaker kan løses ved midlertidige forføyninger. I ny tvistemålslov legges det også opp til enklere regler for små krav - slik at terskelen for å gå til domstolene, både mht. tid og kostnader, kan senkes betraktelig. Selv om det kan være argumenter som taler for Forbrukerombudet og Markedsrådet, er det betydelige svakheter ved dette alternativet; manglende rettslig og faglig kompetanse mht. anvendelse av utenlandsk rett og lovvalg, manglende detalj- og fagkunnskap om alt relevant regelverk og at sakene uansett kan bringes inn for domstolene. I tillegg kommer regelverkets uklare anvendelsesområde - «forbrukernes kollektive interesser». Innholdet i dette bør avklares av domstolene, ikke forbrukermyndighetene - som «part» i saken - alene.»

Stiftelsen eforum har synspunkter på hvordan den foreslåtte ordningen vil fungere. *eforum* viser til at håndhevingen av de materielle reglene som følger av

forbrukerbeskyttelsesdirektivene i dag er tillagt flere ulike tilsynsorganer. De skriver videre at

«Vi stiller oss i prinsippet positivt til samordning av tilsynsmyndigheter. Erfaring fra andre områder der flere offentlige organer har overlappende kompetanse viser imidlertid at dette er en vanskelig oppgave. En effektiv samordning stiller imidlertid krav til ressurstildeling, organets materielle kompetanse både innenfor EØS-rett og norsk (og andre lands) internasjonale privatrett og forvaltningsrett og andre rettslige områder. Vi mener at departementet ikke har redegjort tilstrekkelig for problemstillingene knyttet til overlappende myndighet på forbrukerområdet slik at løsningen fremstår som noe forenklet.»

4.3.5 Departementets vurderinger

Ved valg av gjennomføringsmodell må det tas hensyn til flere forhold. For det første må regelverket utformes slik at formålet med direktivet ivaretas. Direktivet åpner for at man kan velge at sakene går til domstoler eller at de behandles av forvaltningsorganer. Etter departementets oppfatning vil det foreslåtte systemet med Forbrukerombudet og Markedsrådet som håndhevere av regelverket ivareta direktivets formål på en god måte. For utenlandske institusjoner vil det også være enkelt å kunne forholde seg til ett norsk forvaltningsorgan uansett hvilket regelverk saken skal vurderes i forhold til. I tillegg vil det være enklere og billigere å kontakte et forvaltningsorgan enn en domstol. Før sakene kun for retten, må partene selv bekoste prosessen. For det offentlige vil forslaget innebære større kostnader enn hvis sakene skulle gå for domstolene. For det første vil det innebære administrative kostnader. Når sakene først behandles av forbrukermyndighetene, vil det også foreligge et myndighetsvedtak som kan bringes inn for domstolene. Staten vil i slike saker risikere å måtte bære kostnadene i forbindelse med en rettslig prøving av vedtaket.

Like viktig som at formålet med direktivet ivaretas ved gjennomføringen, er det at kvaliteten på de vedtak som skal treffes i medhold av de nye reglene er gode nok, både i forhold til de næringsdrivende de retter seg mot, og de interessene som skal beskyttes. Tradisjonelt står domstolene for både nøytralitet og kvalitet i sine avgjørelser, noe som er viktig for den generelle rettsikkerheten. På den annen side gjelder den kollektive forbrukerbeskyttelsen et område der tilsyns- og håndhevingsansvar siden 1972 har ligget hos forvaltningsorganer. Bakgrunnen for dette var til dels nettopp behovet for å skyve forbrukerinteressene i forgrunnen, fordi en ren søksmålsadgang hadde vist seg å favorisere næringsinteressene i forhold til et velfungerende marked (Ot.prp. nr 57 (1971-72) s. 4).

Forbrukerombudet og Markedsrådet er de instansene som har ansvaret for overvåkingen av det norske markedet og håndhevingen av markedsføringslovens regler som beskytter forbrukere. De har spesialkunnskap om og særlig innsikt i forbrukerrett. De er derfor godt rustet til å ivareta også kollektive forbrukerinteresser ved grenseoverskridende handlinger. Når det gjelder problemstillingene knyttet til kompetanse når det gjelder lovvalg og anvendelse av utenlandsk rett, vises det til diskusjonen under punkt 4.2.4.

Departementets forslag innebærer at Forbrukerombudet og Markedsrådet skal behandle saker om brudd på regelverk som gjennomfører forbrukerverndirektiver også innen kringkasting, legemidler og finansielle tjenester.

Som det er blitt påpekt har ikke forbrukermyndighetene vanligvis detaljkunnskap om regelverket på disse områdene.

Forbrukerombudet samarbeider med andre forvaltningsorganer i sitt arbeid. Markedsføringsloven er en generell lov som gjelder all markedsføring uansett produkt, og ombudet vil forelegge saker for den myndighet som har fagkompetanse på området, før eventuelt vedtak treffes. Det samme vil gjelde i saker etter forbudsdirektivet. Å utarbeide gode rutiner for informasjonsutveksling er derfor en forutsetning for at den foreslåtte ordningen skal fungere etter intensjonen. Dette forventes ikke å bli problematisk. Gevinsten ved å samordne myndigheten i tråd med forslaget antas å være stor, ved at det enkelte forvaltningsorgan ikke behøver å opparbeide og vedlikeholde kompetanse på forbudsdirektivet. Særlig ut fra en antakelse om at det ikke vil bli særlig mange saker på hvert enkelt felt, er det av betydning at ressursbruken ikke blir unødig stor.

Departementet er etter dette kommet til at kompetanse til å behandle saker etter forbudsdirektivet bør legges til Forbrukerombudet og Markedsrådet.

4.3.6 Særlig om begrensning av kompetansen til bare å ta opp saker fra godkjent institusjon

I høringsnotatet ble vurdert om Forbrukerombudet og Markedsrådets kompetanse i saker etter forbudsdirektivet bør begrenses slik at vedtak bare kan treffes dersom saken er brakt inn av en utenlandsk godkjent institusjon.

Av høringinstansene som uttalte seg på dette punktet, var *Næringslivets Hovedorganisasjon og eforum positive til en slik kompetansebegrensning*, mens *Annonseforeningen*, *Næringslivets Servicekontor for Markedsrett og Reklamebyråforeningen* mente dette ikke var nødvendig. *Kredittilsynet* mente det ikke var tungtveiende hensyn som talte for en slik løsning, mens *Forbrukerombudet* talte at det også i disse tilfellene burde være mulig for Forbrukerombudet å ta opp saker på eget initiativ. Ombudet påpekte at det uansett vil være et prioriteringsspørsmål i hvilken grad slike saker tas opp til behandling.

Departementet mener det sentrale i direktivet er at godkjente institusjoner skal ha adgang til å legge saker fram for kompetent domstol eller myndighet. Det tas ikke stilling til om retten til å ta opp saker etter disse reglene skal være forbeholdt godkjente institusjoner. Dette vil være avhengig av det enkelte medlemslands nasjonale prosessregler.

Forbrukerombudet står i dag fritt til å ta opp saker på eget initiativ. Da Forbrukerombudet og Markedsrådet ble opprettet i 1972, var det fordi man ønsket tilsyns- og beslutningsorganer som raskt kunne ta opp saker om markedsmissbruk slik at forbrukernes interesse i å opprettholde sunne markedsforhold ble ivaretatt. Forbrukerombudet skulle føre løpende tilsyn med markedet, og ta opp saker med sikte på raskt å komme fram til frivillige ordninger med de næringsdrivende. (Ot.prp. nr. 57 (1971-72) s. 5).

I de tilfeller der nordmenn retter sin virksomhet mot utlandet, vil ikke Forbrukerombudet som følge av departementets forslag ha noe tilsynsansvar. Det er heller ikke Forbrukerombudets rolle å sørge for velfungerende markeder i andre EØS-stater. I utgangspunktet er det derfor ikke samme behov for en adgang til å ta opp saker på eget initiativ i disse tilfellene. Hvis norske virk-

somheter skader utenlandske forbrukeres interesser må man dessuten anta at organer eller organisasjoner som er ansvarlige for å ivareta disse interessene, vil reise sak i Norge hvis de mener det er hensiktsmessig.

Hvis det er få institusjoner som blir godkjent, kan det imidlertid være mer betenkelig å begrense Forbrukerombudets og Markedsrådets kompetanse enn om listen er «bredspektret». Det er også viktig å påpeke at det kan være ulike grunner til at en institusjon velger ikke å reise sak selv om forbrukerinteresser er krenket, eksempelvis økonomiske eller administrative forhold. Det er uheldig hvis slike forhold hindrer at en sak blir prøvet dersom de hensynene forbrukerverndirektivene skal ivareta blir tilsidesatt. På den annen side er løsningen med Forbrukerombudet og Markedsrådet som forbudsnedleggende myndigheter valgt nettopp fordi det er mindre ressurskrevende å bringe saker inn for disse enn for domstolene.

Departementet er kommet til at Forbrukerombudets kompetanse bør være begrenset til å ta opp saker som blir brakt inn av godkjente institusjoner. Dette har først og fremst sin bakgrunn i at vedtak skal treffes med hjemmel i norsk rett (jf. punkt 4.2.4). Departementet mener at det bør være en forutsetning for at vedtak treffes at den norske næringsdrivendes handlinger faktisk oppleves som problematiske på det aktuelle markedet. Dette hensynet ivaretas best ved at saker må bringes inn for ombudet av en utenlandsk godkjent institusjon.

At en sak bringes inn av en godkjent institusjon innebærer ikke at Forbrukerombudet får en plikt til å behandle den. Forbrukerombudet vil fortsatt kunne velge om saken skal prioriteres, i tillegg til at det må vurderes om det er rimelig at akkurat denne institusjonen tar opp den aktuelle saken.

4.3.7 Særlig om forholdet til kringkastingsloven § 2-9

Fjernsynsdirektivet er ett av forbrukerverndirektivene som er tatt inn i bilaget til forbudsdirektivet. Direktivet er gjennomført i norsk rett i bestemmelser i kringkastingsloven.

Etter fjernsynsdirektivet artikkel 3 nr. 3 skal direkte berørte tredjemenn gis rett til å henvende seg til myndighetene for at bestemmelsene i direktivet skal bli overholdt i samsvar med gjeldende nasjonale bestemmelser.

Det er derfor tatt inn en bestemmelse i kringkastingsloven § 2-9 som gir enhver direkte berørt fysisk eller juridisk person som er statsborger eller etablert i EØS-landene mulighet til å henvende seg til relevant norsk myndighet vedrørende brudd på den delen av kringkastingsregelverket som gjennomfører direktivet. Henvendelsen skal rettes til den myndighet som har tilsyn og kontroll med at norske kringkastere overholder bestemmelsene i kringkastingslovgivningen.

Etter fjernsynsdirektivet kan altså enkeltpersoner henvende seg direkte til norske myndigheter ved brudd på norsk kringkastingsregelverk enten de bor i Norge eller en annen EØS-stat. Etter forbudsdirektivet kan godkjente institusjoner etter departementets forslag henvende seg til Forbrukerombudet dersom forbrukernes kollektive interesser er skadet. Det er derfor mulig at klager på en norsk kringkasters brudd på fjernsynsdirektivet kommer inn både til Statens medieforvaltning og til Forbrukerombudet. På de områdene der Forbrukerombudet har tilsynsansvaret etter kringkastingsloven, vil klager på

samme handling kunne ha sin bakgrunn i kringkastingsloven eller markedsføringsloven.

Departementet antar dette ikke vil skape store problemer i praksis. De to regelsettene ivaretar til dels ulike hensyn. For å unngå dobbeltbehandling og eventuell ulik praksis er det imidlertid viktig at det etableres gode rutiner for kontakt mellom institusjonene om disse spørsmålene.

4.4 Norske og utenlandske myndigheter og organisasjoners rett til å reise sak

---

4.4.1 Direktivets prinsipp om gjensidig anerkjennelse

Forbudsdirektivets system med godkjente institusjoner bygger på et prinsipp om såkalt gjensidig anerkjennelse. Prinsippet følger av artikkel 4 nr. 1 som pålegger medlemsstatene å påse at godkjente institusjoner fra staten der et brudd har virkning, skal ha rett til å bringe saker inn for kompetent myndighet i staten der bruddet har sin opprinnelse. Kompetansen til den godkjente institusjonen skal følge av at institusjonen er oppført på listen som utarbeides av EU-Kommisjonen og publiseres i De Europeiske Fellekapers Tidende, jf. artikkel 4 nr. 3. Domstolene eller forvaltningsmyndighetene skal legge denne listen til grunn ved vurderingen av en institusjons søksmålskompetanse.

Etter direktivets system er det såkalte «godkjente institusjoner» i den staten der forbrukernes kollektive interesser skades, som har rett til å bringe saker inn for den kompetente myndigheten i den staten overtredelsen har sin opprinnelse. I artikkel 3 stilles det opp vilkår for hvilke myndigheter eller organisasjoner som kan være godkjent institusjon.

4.4.2 Utpeking av norske godkjente institusjoner

4.4.2.1 Direktivet og departementets høringsforslag

En godkjent institusjon må i henhold til direktivet artikkel 3 være opprettet i tråd med lovgivningen i en medlemsstat. Antakelig utelukker dette at internasjonale organisasjoner kan være godkjente institusjoner etter forbudsdirektivet. Det er videre et vilkår at institusjonen har en legitim interesse i å sikre forbrukernes kollektive interesser. Direktivet lar det være opp til medlemsstatene å velge om dette skal være uavhengige offentlige myndigheter eller private organisasjoner, eller begge deler. En offentlig myndighet må anses som «uavhengig» i direktivets forstand selv om vedtak som treffes av myndigheten kan påklages til et overordnet departement eller en annen klageinstans. Å være godkjent institusjon innebærer ikke at institusjonen får en plikt til å ta opp saker eller til å føre tilsyn med at utenlandske virksomheter ikke bryter regelverk. Status som godkjent institusjon vil gi mulighet til å forfølge brudd på regelverk dersom institusjonen mener dette er ønskelig og hensiktsmessig ut fra egne prioriteringer.

Det ble i høringsforslaget lagt opp til en relativt åpen mulighet til å bli godkjent institusjon. Vi bad om høringsinstansenes syn på dette, særlig om det ville være aktuelt for dem å få slik status, eller om det anses tilstrekkelig at bare Forbrukerombudet er norsk godkjent institusjon

I henhold til artikkel 4 nr. 2 skal EU-kommisjonen underrettes om hvilke norske institusjoner som er godkjent, og hvilket formål den enkelte institusjon

har. For at en norsk godkjent institusjon skal kunne reise sak i utlandet, må opplysningene sendes til EFTAs overvåkningsorgan for å bli tatt inn i den felles listen over godkjente institusjoner.

Departementet foreslo i høringsnotatet at Barne- og familiedepartementet får ansvaret for å melde hvilke norske institusjoner som er godkjent i henhold til forbudsdirektivet. En slik utpeking må nødvendigvis skje på grunnlag av en vurdering av om institusjonen oppfyller de grunnleggende vilkårene i direktivet. Det ble foreslått at nærmere regler om for eksempel vilkår for og tilbakekall av godkjenning kan gis i forskrift.

4.4.2.2 Høringsinstansenes syn

Blant høringsinstansene som uttalte seg på dette punkt, var det bare *Samferdselsdepartementet* som ga uttrykk for at det vil være tilstrekkelig at Forbrukerombudet er såkalt «godkjent institusjon».

De øvrige høringsinstansene; *Næringslivets Hovedorganisasjon, i Forbrukerombudet, Norges Automobil-Forbund, Kulturdepartementet, Annonserforeningen, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Reklamebyråforeningen, Konkurransetilsynet, Landbruksdepartementet, Eforum, i LO, Kredittilsynet, Forbrukerrådet*, mente at andre enn Forbrukerombudet bør kunne godkjennes.

I denne forbindelse uttaler *Næringslivets Servicekontor for Markedsrett* at det

«I utgangspunktet er naturlig at det i første rekke er Forbrukerombudet som her i Norge er «godkjent institusjon». Det er imidlertid fullt mulig at det kan oppstå situasjoner hvor ombudet av forskjellige grunner ikke kan prioritere en sak, men at det på tross av dette kan være gode grunner for at det reises sak. Vi er derfor enig i at det gis hjemmel for at det også er andre som godkjennes på denne måten, og da i første rekke de offentlige myndigheter som gjennomfører forbrukerbeskyttelsesdirektivene. Det bør også være hjemmel for at andre, ikke offentlige organisasjoner godkjennes. Hvem det bør være, er noe man får komme tilbake til når man også ser hvordan dette ordnes i andre land.»

Landbruksdepartementet uttalte i sin høringsuttalelse at de

«er enig i at det bør være en åpen mulighet til å bli «godkjent institusjon», som kan reise saker i utlandet når norske forbrukerinteresser skades. Det er viktig at en har mulighet til å benytte organisasjoner med spesiell kompetanse på et aktuelt område for å fremme forbrukernes interesser. Organisasjoner som arbeider for denne typen interesser, bør ikke være henvist til å måtte gå gjennom Forbrukerombudet dersom det er nødvendig å reise sak for utenlandsk domstol for å stoppe en uheldig praksis. Det er imidlertid viktig at en slik registreringsadgang ikke fører til at Forbrukerombudet i mindre grad prioriterer denne typen arbeid.»

Statens medieforvaltning, Statens legemiddelkontroll, Statens tobakksskaderåd, Rusmiddeldirektoratet, Konkurransetilsynet, LO, Norges Automobil-Forbund, Kredittilsynet og Forbrukerrådet ble av høringsinstansene nevnt som mulige godkjente institusjoner i tillegg til Forbrukerombudet.

Ingen av høringsinstansene hadde merknader til at Barne- og familiedepartementet får kompetanse til å utnevne «godkjente institusjoner».

4.4.2.3 *Departementets vurderinger*

En forutsetning for at den ordningen det legges opp til gjennom forbudsdirektivet skal fungere, er at de organer eller organisasjoner som har som formål å beskytte forbrukerinteresser kan ta skritt for å få stanset handlinger som skader disse interessene. Hvis et organ eller en organisasjon står oppført på listen over godkjente institusjoner, skal institusjonen anses å ha søksmålskompetanse i saker etter forbudsdirektivet i hele EØS så fremt det faller inn under institusjonens formål å beskytte de berørte interessene, jf artikkel 4 nr. 1.

Departementet foreslår at Barne- og familiedepartementet får adgang til å utpeke godkjente institusjoner, og plikt til å melde fra om hvilke institusjoner som er utpekt. På bakgrunn av høringsuttalelsene på dette punktet, foreslås det at muligheten til å bli «godkjent institusjon» holdes åpen for flest mulig offentlige organer og ulike organisasjoner.

Det kan likevel ikke være slik at alle som ønsker, kan bli godkjent institusjon uten nærmere vurdering. Det følger av direktivet artikkel 3 at institusjonene skal ha et særlig ansvar for å beskytte forbrukernes kollektive interesser (dette gjelder offentlige organer), eller til formål å beskytte interessene (gjelder organisasjoner). Således bør verken virksomheter eller næringslivsorganisasjoner gis status som «godkjent institusjon». En annen begrensning i direktivet er at det bare er organer eller organisasjoner som er lovlig opprettet i en EØS-stat som kan bli «godkjent institusjon».

Departementet vil derfor ved vurderingen av den enkelte institusjon måtte se hen til om institusjonens formål er å beskytte forbrukernes kollektive interesser. I tillegg kan det være av betydning om den aktuelle organisasjon har økonomiske forutsetninger og realistiske muligheter til å innlede og føre en sak i utlandet. Den økonomiske evnen vil først og fremst være et vurderings-tema i forhold til private organisasjoner.

Det vil være naturlig å utpeke de myndigheter som håndhever regelverket nasjonalt. I tillegg vil organisasjoner som for eksempel Forbrukerrådet kunne utpekes

Det understrekes at direktivet artikkel 4 nr. 1 fastslår at den instans som behandler en sak beholder retten til å prøve om den godkjente institusjonens formål berettiger at den går til sak i det bestemte tilfellet, for eksempel hvorvidt saken faller inn under en mer spesialisert forbrukerorganisasjons virkeområde. Det vil dermed være mulig å avvise en sak fra for eksempel en norsk bileierorganisasjon som vil ha nedlagt forbud mot villedende reklame for vaskemaskiner, selv om organisasjonen er oppført på EU-Kommisjonens offisielle liste og organisasjonens formål er å beskytte medlemmenes interesser. Den utenlandske domstol eller administrative myndighet vil også kunne avvise å behandle saken ut fra at den ikke anses å dreie seg om brudd på forbrukernes kollektive interesser.

Vi finner også grunn til å påpeke at status som «godkjent institusjon» etter forbudsdirektivet ikke vil ha betydning for institusjonens generelle søksmålskompetanse i Norge.

Særlig om behovet for å forskriftsregulere utpeking av «godkjente institusjoner»

I høringsnotatet foreslo departementet at det kunne gis nærmere regler om utpeking av «godkjente institusjoner» i forskrift. De høringsinstansene som har uttalt seg til dette, har alle støttet forslaget.

Av de øvrige nordiske landene har Finland valgt å peke ut de godkjente institusjonene i loven. Sverige har ikke tatt stilling til spørsmålet i sin lov. I Danmark er det valgt en løsning som tilsvarer departementets forslag ved at erhvervsministeren er bemyndiget til etter forhandling med de berørte ministre, å utpeke de myndigheter og organisasjoner som kan bringe inn forbudssaker i andre EØS-stater.

For selve utpekingsprosessen er det neppe behov for en forskrift. Det vil være vanskelig å gi klare kriterier for utpeking som går ut over de som allerede er nevnt. Foreløpig er det neppe noen grunn til å ha noen svært formalisert søknadsprosedyre. Det forventes ikke mange søknader slik at avgjørelser om å bli «godkjent institusjon», bør kunne treffes som enkeltvedtak.

Det kan imidlertid vise seg å være ønskelig med nærmere regler om begrensninger i kompetanse, for eksempel i forhold til for hvilke direktiver en institusjon er godkjent. Det kan også være nødvendig med regler om tilbakekall av status som godkjent institusjon.

På det nåværende tidspunkt kan ikke departementet se behov for en slik forskrift. Etter hvert som praksis utvikles på dette feltet, kan det imidlertid være hensiktsmessig å kunne gi utfyllende regler. Det foreslås derfor en forskriftshjemmel, jf. forslaget § 9 e annet ledd.

4.4.3 Spørsmål om utenlandske godkjente institusjoners søksmålskompetanse

4.4.3.1 Forslaget

Muligheten for å bringe saker inn for Forbrukerombudet, står i utgangspunktet åpen for alle. Forbrukerombudet står likevel fritt til å vurdere om en sak bør prioriteres. Markedsrådet kan avvise saker dersom det finner at klageren ikke «berøres av handlingen» i tilstrekkelig grad.

Etter norske regler kan utenlandske myndigheter og organisasjoner i utgangspunktet anlegge sak for norske domstoler på lik linje med norske myndigheter og organisasjoner. Domstolene vil så undersøke om vilkårene for å kunne gå til sak er oppfylt. Det er usikkert om alle utenlandske godkjente institusjoner vil oppfylle kravene til sakstilknytning som følger av norsk rett. Ettersom direktivet krever at utenlandske godkjente institusjoner i utgangspunktet skal anses å ha søksmålskompetanse, foreslo departementet i høringsnotatet at dette skulle presiseres i markedsføringsloven slik at utenlandske godkjente institusjoner skulle ha rett til å bringe saker inn for Forbrukerombudet og domstolene.

Når det gjelder hvilke utenlandske godkjente institusjoner som skulle omfattes av en slik bestemmelse, foreslo departementet at det i loven tas inn en henvisning til listen som skal utarbeides av EU-Kommisjonen.

4.4.3.2 Høringsinstansenes syn

To høringsinstanser tok opp problemstillinger knyttet til den sivilprosessuelle siden ved en bestemmelse om søksmålskompetanse for utenlandske godkjente institusjoner. i Den norske Advokatforening skrev følgende:

«Poenget med § 9 d må være at visse organisasjoner mv. får partsstilling i forvaltningssaken. Hvem som helst kan i og for seg henvende forbrukermyndighetenes oppmerksomhet på behov for forbud. Domstolsapparatet må på vanlig måte stå til disposisjon når det foreligger en rettsvist. Det betyr at forbrukermyndighetenes vedtak i de saker som er aktuelle, på vanlig måte kan bringes inn for domstolene, som vil kontrollere at det er lagt riktig lovforståelse til grunn, at saksbehandlingen er tilstrekkelig, osv. Saken kan også bringes inn for domstolene når det foreligger en tvist mellom parter i forhold til disse reglene. I praksis vil de materielle regler forvaltes av forbrukermyndighetene, og avgjørelser i tilfelle forelegges domstolene i henhold til de alminnelige regler om prøving av forvaltningsvedtaket... Advokatforeningen vil ikke utelukke at det kan være hensiktsmessig å slå fast at de organisasjoner som godkjennes, også har søksmålskompetanse for norske domstoler. Advokatforeningen antar imidlertid at norske domstoler uten videre vil legge til grunn at organisasjoner mv. som er anerkjent etter kapittel 2 a og derfor part i en forvaltningssak på området, også vil ha søksmålskompetanse etter de alminnelige rettergangsregler.»

Regjeringsadvokaten påpeker i sin høringsuttalelse at det i lovteksten bør presiseres at de registrerte utenlandske myndigheter og organisasjoner har søksmålskompetanse bare hvis institusjonens formål er å beskytte forbrukernes kollektive interesser i det aktuelle tilfellet. Etter Regjeringsadvokatens syn vil det være en fordel om denne kompetansebegrensningen fremgikk klarere av ordlyden i markedsføringsloven, slik at så vel dommeren som partene ble gjort oppmerksom på at søksmålskompetansen ikke automatisk følger av det faktum at den utenlandske organisasjonen står oppført på listen fra Kommisjonen. *Forbrukerombudet* mener det ikke er nødvendig at dette går fram av lovteksten.

Et flertall av høringsinstansene antok at det vil være tilstrekkelig for de som skal forholde seg til listen over utenlandske godkjente institusjoner at det henvises til listen i loven, og at listen ikke tas inn i en forskrift. Dette gjelder i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Næringslivets Hovedorganisasjon, *Forbrukerombudet*, *Utenriksdepartementet*, *Konkurransetilsynet*, *Landbruksdepartementet* og *eforum*.

*Den norske Advokatforening*uttaler at listen kan tas inn i forskrift, og påpeker videre at listen for øvrig ikke vil forhindre at andre institusjoner enn de som berøres kan ta saken opp med *Forbrukerombudet*, eventuelt bringe saken inn for domstolene dersom det foreligger en tvist. *Regjeringsadvokaten* mener det bør presiseres om bestemmelsen innebærer at andre utenlandske myndigheter og organisasjoner enn dem som står oppført på listen med dette ikke har søksmålskompetanse, selv om de oppfyller de alminnelige prosessforutsetninger i tvistemålsloven.

Flere høringsinstanser påpeker at det er viktig at listen er tilgjengelig hos Barne- og familiedepartementet eller *Forbrukerombudet*, for eksempel på Internett.

4.4.3.3 Departementets vurderinger

Etter direktivet artikkel 4 nr. 1 skal Norge sikre at utenlandske godkjente institusjoner kan bringe et brudd inn for norsk domstol eller administrativ myndighet. Forutsetningen er at bruddet kan stanses i Norge, og at interesser som beskyttes av vedkommende «godkjente institusjon» er berørt av overtredelsen.

Som det går frem av diskusjonen under punkt 4.3.5 foreslår departementet at forbudskompetansen legges til Forbrukerombudet og Markedsrådet gjennom utvidelser i deres kompetanse etter markedsføringsloven §§ 12 flg. Etter norsk rett foreligger det dermed ikke begrensninger med hensyn til kompetansen til å nedlegge forbud i de saker direktivet gjelder, heller ikke for så vidt gjelder hvem som kan reise sak for å få nedlagt slikt forbud.

Departementet foreslår likevel at utenlandske godkjente institusjoners kompetanse til å bringe saker inn for Forbrukerombudet og Markedsrådet går klart fram av markedsføringsloven. Dette er et sentralt element i direktivet som det etter vår oppfatning er viktig å synliggjøre at er gjennomført. Når det gjelder muligheten til å bringe sakene inn for domstolene, er vi i motsetning til det som ble foreslått i høringsnotatet, kommet til at det ikke er nødvendig å presisere dette i markedsføringsloven. Det foreligger i utgangspunktet heller ikke begrensninger vedrørende muligheten for å gå til fastsettelsessøksmål etter tvistemålsloven § 54 med hensyn til lovligheten av et vedtak fattet av forbrukermyndighetene. I samråd med Justisdepartementet er vi kommet til at det ikke er ønskelig å særregulere adgangen til domstolene utenfor tvistemålsloven i disse tilfellene.

Forslaget inneholder etter dette ikke bestemmelser som påvirker utenlandske organer og organisasjoners søksmålskompetanse etter prosesslovgivningen for øvrig. For øvrig vises det til de særlige merknadene til § 9 d.

4.5 Forhåndskonsultasjon

I artikkel 5 åpner direktivet for at det kan innføres plikt for godkjente institusjoner som ønsker å få stanset en handling, til å enten kontakte den som står bak handlingen eller kompetent tilsynsmyndighet, for å forsøke å få stanset handlingen uten at det nedlegges forbud. Velger medlemsstatene å innføre en slik konsultasjonsplikt, skal fristen for å komme fram til en løsning være to uker. Foreligger det ingen resultater innen utløpet av fristen, kan saken bringes inn for rette myndighet på vanlig måte.

Det er et vilkår for at saker kan legges frem for Markedsrådet til avgjørelse, at frivillig ordning ikke er oppnådd, jf. markedsføringsloven § 13 fjerde ledd. Forbrukerombudet kan bare treffe vedtak om forbud dersom frivillig ordning ikke oppnås, jf. § 14. Det ligger derfor i markedsføringslovens system at man forsøker å oppnå frivillige ordninger.

I sine høringsuttalelser gir *Annonserforeningen*, *Næringslivets Servicekontor for Markedsrett*, *Reklamebyråforeningen* og *Forbrukerombudet* sin støtte til departementets forslag om ikke å innføre noen konsultasjonsplikt i markedsføringsloven.

En plikt til forhåndskonsultasjon som det åpnes for i direktivet, er antagelig lite praktisk. For det første er en frist på to uker såpass kort at ordningen

vil ha liten realitet. En må dessuten anta at innen en utenlandsk godkjent institusjon går til det skritt å bringe en slik sak inn for norske myndigheter, har kontakt med den næringsdrivende vært forsøkt. Det vil være både enklere og rimeligere å løse en sak på denne måten. Ut fra den foreslåtte ordningen med Forbrukerombudet som forbudsnedleggende myndighet, kan det vanskelig tenkes at et utenlandsk godkjent institusjon bringer en sak inn for domstolene uten at ombudet har vært kontaktet først.

Departementet foreslår etter dette at det ikke tas inn regler om forhåndskonsultasjon i markedsføringsloven.

4.6 Sanksjoner

Etterlevelsen av forbrukerbeskyttelsesdirektivene skal sikres gjennom at brudd stanses. Dette kan i henhold til forbudsdirektivet artikkel 2 skje ved at handlinger forbys og at en eventuell avgjørelse om dette offentliggjøres. Det kan også kreves at det offentliggjøres en retting med sikte på å hindre at virkningene av bruddet fortsetter. Hvis den innklagede ikke retter seg etter en avgjørelse innen den fristen som er satt, kan det fastsettes dagbøter eller en annen form for bøter eller gebyr.

I vedtak truffet av Forbrukerombudet eller Markedsrådet skal det som hovedregel fastsettes et tvangsgebyr som skal betales dersom vedtaket overtres. Dersom et vedtak ikke overholdes, skal Forbrukerombudet som hovedregel utferdige forelegg om tvangsgebyr. Tvangsgebyret utmåles i samsvar med det som er fastsatt i forbuds-/påbudsvedtaket, og det settes en frist på minst 3 uker for vedtakelse. Vedtas forelegget, vil det være tvangsgrunnlag for utlegg. I motsatt fall må Forbrukerombudet bringe saken inn for domstolene for å få fastslått betalingsplikten.

4.6.1 Forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet at markedsføringsloven endres slik at Forbrukerombudet og Markedsrådet skal ilegge tvangsgebyr også i vedtak etter bestemmelsene som gjennomfører forbudsdirektivet.

4.6.2 Høringsinstansenes syn

I tråd med sitt utgangspunkt om at det bør være domstolene som får kompetanse til å nedlegge forbud, mener *Næringslivets Hovedorganisasjon* en utvidelse av tvangsmulkt hjemmelen ikke er nødvendig.

Eforums utgangspunkt er at det hefter såpass mange uklarheter ved forslaget at tvangsgebyr ikke bør benyttes ut over det som allerede følger av lovens bestemmelser. Som en mellomløsning foreslår Eforum, uten at dette er vurdert i forhold til forbudsdirektivet, at departementet vurderer å innskrenke kompetansen til å treffe vedtak om tvangsmulkt etter § 9 c slik at dette forbeholdes Markedsrådet.

Annonseforeningen, Næringslivets Servicekontor for Markedsrett, Reklamebyråforeningen, Forbrukerombudet og Norges Automobil-Forbund mener alle det bør være mulighet for Forbrukerombudet og Markedsrådet til å ilegge tvangsgebyr.

4.6.3 Departementets vurdering

Etter direktivet artikkel 2 nr. 1 bokstav c åpnes det for å pålegge overtrederen tvangsgebyr i forbindelse med forbudsvedtak, hvis det nasjonale rettssystemet hjemler mulighet for dette.

Da markedsføringsloven ble gitt i 1972, var forutsetningen at Forbrukerombudet skulle håndheve bestemmelsene ved forhandlinger og påvirkning. Dette fungerte tilfredsstillende i forhold til de seriøse i markedet, men i forhold til enkelte overtredere fungerte ikke dette systemet. Overtrederne var i stor grad gjengangere, og straffebestemmelsen hadde i praksis ikke den tilskitede preventive effekt. Med begrunnelse i behovet for ivaretagelse av forbrukerinteresser på en effektiv måte, og viktigheten av at det ikke skulle lønne seg å overtre vedtak etter loven, ble ordningen med tvangsgebyr innført i markedsføringsloven i 1995. Ordningen har fungert etter intensjonen, selv om Forbrukerombudet i mange tilfeller har måttet bringe vedtak inn for domstolene.

Når det gjelder spørsmålet om å forbeholde Markedsrådet kompetansen til å ilagge tvangsgebyr, ble dette diskutert i forbindelse med innføringen av tvangsgebyr i markedsføringsloven (jf ot.prp. nr. 34 (1994-95) s.19 flg.). Den gang la Barne- og familiedepartementet blant annet vekt på at Forbrukerombudets vedtak kan påklages til Markedsrådet, som har den endelige avgjørelsesmyndighet etter loven. Både Markedsrådets og Forbrukerombudets vedtak kan dessuten prøves for domstolene etter de alminnelige prinsipper for prøving av forvaltningsvedtak. Når tvangsgebyr er ilagt *skal* saken prøves for domstolene dersom forelegget ikke vedtas.

Departementet påpekte videre at hvis myndighet til å fastsette tvangsgebyr legges eksklusivt til Markedsrådet, ville lang saksbehandlingstid medføre at tvangsgebyrordningen i mange tilfeller ikke ville fungere etter sin hensikt. Departementet konkluderte med at hensynet til rettssikkerheten er godt nok ivaretatt ved klageadgang og ved at Markedsrådet skal underrettes om Forbrukerombudets vedtak. Det ble også lagt vekt på Markedsrådets adgang til å kreve bestemte saker forelagt seg og at det er mulighet for domstolsprøving.

Det er departementets oppfatning at de hensyn som ble vektlagt ved innføringen av tvangsgebyrordningen også gjør seg gjeldende i tilfelle der norske næringsdrivende eventuelt skader forbrukernes interesser i utlandet. Det er viktig at vedtak rettet mot slik virksomhet respekteres på linje med andre vedtak.

Departementet foreslår derfor at både Markedsrådet og Forbrukerombudet får kompetanse til å knytte tvangsgebyr til vedtak etter bestemmelsene i markedsføringsloven som gjennomfører forbudsdirektivet.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til endringer i markedsføringsloven vil få økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige, særlig for Forbrukerombudet. Ombudet vil få ansvar for et nytt felt, og vil måtte opparbeide og vedlikeholde kompetanse på flere forvaltningsområder. Videre vil ombudet få flere saker til behandling. Behandlingen av disse sakene vil være ressurskrevende og vil antakelig kreve to årsverk. Dette er imidlertid totalt sett billigere løsning enn at ansvaret for reglene fordeles på flere ulike forvaltningsorganer, jf. diskusjonen under punkt 4.3.5.

For det offentlige vil forslaget antakelig innebære større kostnader enn en alternativ løsning der domstolene tildeles kompetansen til å legge ned forbud, jf. punkt 4.3.5. Føres saken for retten, må partene selv bekoste prosessen, derunder et rettsgebyr. Noe tilsvarende gebyr for forvaltningsmyndighetenes rettshåndhevelse kreves ikke. I henhold til dagens rettstilstand vil videre et forvaltningsvedtak kunne bringes inn for domstolene. Staten vil i slike saker risikere å måtte bære kostnadene forbundet med den rettslige overprøvingen, inklusive kostnader til prosessfullmektig. I den enkelte sak kan dette dreie seg om betydelige beløp.

Forslaget gir mulighet til å gi offentlige myndigheter og private organisasjoner adgang til å bringe visse saker inn for utenlandske myndigheter eller domstoler. Å føre saker i utlandet kan være både kostnads- og tidkrevende. Norske institusjoner besitter bare unntaksvis nok kunnskap om rettssystemer i andre land, og i tillegg vil manglende språkkunnskaper gjøre det nødvendig å kjøpe utenlandsk kompetanse i forbindelse med en sak. Det er imidlertid umulig å anslå kostnader forbundet med å føre en sak i utlandet, og også i hvor stor grad muligheten vil bli brukt. I denne sammenheng kan det nevnes at man i den europeiske delen av International Marketing Supervision Network (IMSN Europe) som Forbrukerombudet er med i, vil se nærmere på muligheten for et system for gjensidig representasjon. Dette kan for eksempel legges opp slik at den danske Forbrukerombudsmannen fører en sak på vegne av det norske Forbrukerombudet. Departementet kjenner ikke til om det foreligger lignende samarbeid mellom tilsynsorganer på andre felt som er relevante etter forbudsdirektivet.

Forslaget til endringer i markedsføringsloven ventes ikke å få administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning for private.

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 9 c

I *første ledd* angis virkeområdet til bestemmelsene i kapittel II a om handlinger som skader forbrukernes kollektive interesser. Bestemmelsens virkeområde sammenfaller med virkeområdet til direktiv 98/27/EF om nedlegging av forbud med hensyn til vern av forbrukernes interesser (forbudsdirektivet), jf. artikkel 1. Bestemmelsen angir rammen for når utenlandske institusjoner som nevnt i § 9 d kan bringe inn en sak for norske domstoler og forbrukermyndigheter, når norske institusjoner som nevnt i § 9 e kan gjøre det samme i utlandet og når Markedsrådet og Forbrukerombudet kan treffe vedtak etter §§ 12 og 14.

For å omfattes av bestemmelsene i kapittel II a, må handlingen være foretatt i næringsvirksomhet. Den må videre være grenseoverskridende innenfor EØS-området, og ha tilknytning til Norge, enten slik at den er foretatt i Norge eller har sin virkning i Norge. Dette innebærer at handlinger som er foretatt i næringsvirksomhet i Norge som kun har virkninger for norske forbrukere, faller utenfor virkeområdet. Det samme gjelder handlinger foretatt i en annen EØS-stat som ikke har virkning for norske forbrukere. En handling anses som foretatt i næringsvirksomhet i Norge dersom den er foretatt av en juridisk person som er etablert i Norge, for så vidt gjelder fysiske personer er det avgjørende om de er bosatt i Norge.

Handlingen må videre stride mot «bestemmelser som i henhold til EØS-avtalen beskytter forbrukernes kollektive interesser slik bestemmelsene er gjennomført i norsk rett. «Forbrukernes kollektive interesser» er kjennetegnet ved at det er interessene til en ubestemt krets av personer. Forbrukerne har en fellesinteresse i et marked som er fritt for overtredelse av regler som er innført for å beskytte forbrukerne. For øvrig vises til punkt 4.2.3.

Henvisningen til EØS-avtalen innebærer at begrepet skal forstås i tråd med definisjonen i forbudsdirektivet artikkel 1 som igjen viser til direktiver på de ulike områdene, jf. gjennomgangen under punkt 3.2.

Avgjørende for om en handling omfattes av kapittel II a er om den strider mot direktivbestemmelsene slik de er gjennomført i norsk rett. Dette forutsetter at den norske bestemmelsen regulerer samme «område» som direktivbestemmelsen, jf. punkt 4.2.2.

Hvilke direktiver som anses å beskytte forbrukernes kollektive interesser, går fram av vedlegg til forbudsdirektivet. Vedlegget til forbudsdirektivet vil bli endret fortløpende ettersom nye forbrukerbeskyttelsesdirektiver vedtas i EU og føres opp på listen over direktiver. Dersom direktivene innlemmes i EØS-avtalen, må dette gjenspeiles også i den norske gjennomføringen av direktivet. Både fordi det er lite hensiktsmessig å ta inn denne listen i lovbestemmelsen, og for å ta høyde for at nye direktiv vil bli tilføyd listen i framtiden, gis departementet i *annet ledd* hjemmel til i forskrift å angi hvilke bestemmelser som er relevante.

Til § 9 d

Bestemmelsen presiserer adgangen for utenlandske godkjente institusjoner til å bringe en sak under direktivet inn for Forbrukerombudet og Markedsrådet. EU-kommisjonen skal utarbeide en liste over de godkjente institusjoners navn, samt opplysninger om organenes formål. Listen skal offentliggjøres i De Europeiske Fellesskaps Tidende og i EØS-tillegget til dette.

Oppføring på listen er grunnlag for å anta at de godkjente institusjonene kan ivareta forbrukernes kollektive interesser. Forbrukerombudet likevel undersøke om en godkjent institusjon har et formål som tilsier at den bringer inn en sak i det konkrete tilfelle. Dersom man finner at institusjonens formål ikke er sammenfallende med den interesse som skal beskyttes av det aktuelle regelverk, kan saken avvises. Dette er ikke presisert i lovteksten, men departementet antar at en godkjent institusjon som tar opp en sak kjenner til hvilke krav som stilles til relevansen av institusjonens formål, og at den således på eget initiativ vil vise sin tilknytning til saken. Videre vil oppføringen av institusjonens formål på kommisjonens liste gi veiledning.

Bestemmelsen påvirker ikke den søksmålskompetanse utenlandske myndigheter og organisasjoner måtte ha som følge av at de oppfyller de alminnelige prosessforutsetninger i tvistemålsloven.

Til § 9 e

Departementet gis i *første ledd* kompetanse til å utpeke norske myndigheter og organisasjoner som kan ta de nødvendige skritt for å få nedlagt forbud mot handlinger foretatt av næringsdrivende i andre EØS-stater og som skader norske forbrukeres interesser.

Direktivet krever at de godkjente institusjoner skal være lovlig opprettet. Det kreves ikke at de skal ha lovpålagt ansvar for å ivareta forbrukernes kollektive interesser, kun at de har en legitim interesse i å ivareta disse interessene. Å være godkjent institusjon etter denne bestemmelse innebærer ikke plikt til å reise saker i andre EØS-stater, men innebærer at muligheten står åpen så langt institusjonens formål tilsier at det er rimelig at den reiser sak i det enkelte tilfellet.

Forslaget åpner for en vid adgang til å bli godkjent institusjon, jf. punkt 4.4.2. Det må imidlertid antas at departementet ikke er forpliktet til å utpeke enhver organisasjon som ønsker dette. Departementet vil også kunne kalle tilbake en godkjenning.

Departementet pålegges plikt til å underrette EFTAs overvåkningsorgan om norske godkjente institusjoners navn og formål. En slik underretning innebærer at de blir tatt inn på listen over alle godkjente institusjoner i EØS som EU-kommisjonen skal utarbeide i henhold til direktivet artikkel 4 nr. 2.

I *annet ledd* gis departementet hjemmel til å gi forskrift med nærmere regler om utpeking etter første ledd. Slik forskrift kan tenkes gitt særlig for å kunne begrense den godkjente institusjonens kompetanse til bare å gjelde visse saksområder.

Til § 12 første ledd nytt tredje punktum

Markedsrådet gis kompetanse til å forby handling som omfattes av § 9 c, dersom handlingen er foretatt av norsk næringsdrivende og Markedsrådet finner at handlingen skader forbrukernes kollektive interesser i en annen EØS-stat.

Til § 13 nytt tredje ledd

Forbrukerombudet gis kompetanse til å behandle saker vedrørende vern av forbrukernes kollektive interesser. Forbrukerombudet har ikke plikt til å behandle saker, men står fritt til å gjøre egne prioriteringer av om en sak skal behandles. Forbrukerombudet kan ikke ta opp saker på eget initiativ, det er altså en forutsetning at en sak er tatt opp av en godkjent institusjon fra en annen EØS-stat.

Til § 14 første ledd

Endringen innebærer at Forbrukerombudets kompetanse til å treffe forbudsvedtak utvides til også å gjelde saker etter kapittel II a.

Til § 16 første ledd nytt annet punktum

Bestemmelsen gir hjemmel til å fastsette tvangsgebyr i vedtak vedrørende handlinger som nevnt i kapittel II a.

Barne- og familiedepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i markedsføringsloven.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i markedsføringsloven i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i markedsføringsloven

I

I lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår gjøres følgende endringer:

Nytt kapittel II a skal lyde:

Kapittel II a Handlinger som skader forbrukernes kollektive interesser

§ 9 c Virkeområde

Bestemmelsene i dette kapitlet får anvendelse på handlinger som strider mot bestemmelser som i henhold til EØS-avtalen beskytter forbrukernes kollektive interesser slik bestemmelsene er gjennomført i norsk rett, forutsatt at handlingen er foretatt i næringsvirksomhet i Norge og har virkning i en annen EØS-stat eller den er foretatt i næringsvirksomhet i en annen EØS-stat og har virkning i Norge.

Departementet fastsetter i forskrift hvilke bestemmelser som til en hver tid beskytter forbrukernes kollektive interesser etter første ledd.

§ 9 d Adgang til å bringe saker inn for Forbrukerombudet og Markedsrådet

Utenlandske myndigheter og organisasjoner som er oppført på listen over godkjente institusjoner som i henhold til EØS-avtalens bestemmelser offentliggjøres av EU-kommisjonen i De Europeiske Fellesskapers Tidende og i EØS-tillegget til dette, kan bringe sak inn for Forbrukerombudet og Markedsrådet med sikte på å få nedlagt forbud mot handling som nevnt i § 9 c.

§ 9 e Utpeking av myndigheter og organisasjoner

Departementet utpeker norske myndigheter og organisasjoner som kan opptre som part i sak i andre EØS-stater med sikte på å få nedlagt forbud mot handling som nevnt i § 9 c. Departementet underretter EFTAs overvåkningsorgan om de utpekte myndigheters og organisasjoners navn og formål, med sikte på oppføring på listen nevnt i § 9 d.

Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om utpeking etter første ledd.

§ 12 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Markedsrådet kan videre forby en handling som strider mot bestemmelser som nevnt i § 9 c første ledd, hvis handlingen er foretatt i næringsvirksomhet i

Norge og handlingen skader forbrukernes kollektive interesse i en annen EØS-stat.

Nåværende tredje og fjerde punktum blir fjerde og femte punktum.

§ 13 nytt tredje ledd skal lyde:

Forbrukerombudet kan på anmodning fra myndighet eller organisasjon som nevnt i § 9 c, med sikte på å verne forbrukernes kollektive interesser i en annen EØS-stat, behandle saker vedrørende handlinger som nevnt i § 9 c første ledd.

Nåværende tredje, fjerde, femte, sjette og syvende ledd blir fjerde, femte, sjette, syvende og åttende ledd.

§ 14 første ledd første punktum skal lyde:

Forbrukerombudet kan treffe vedtak om forbud som nevnt i § 12 første ledd, første, annet, tredje og *fjerde punktum* dersom det ikke er oppnådd frivillig orden, og Forbrukerombudet antar at det vil medføre ulempe eller skadevirkning å avvente Markedsrådets vedtak.

§ 16 første ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder i vedtak etter § 12 første ledd tredje punktum og § 14 første ledd første punktum.

Nåværende annet og tredje punktum blir tredje og fjerde punktum.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Vedlegg 1

Europaparlaments- og rådsdirektiv 98/27/EF av 19. mai 1998 om nedlegging av forbod med omsyn til vern av forbrukerinteresser

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNIONEN HAR -

med tilvising til traktaten om skipinga av Det europeiske fellesskapet, særleg artikkel 100 A,

med tilvising til framlegget frå Kommisjonen, ¹⁾

med tilvising til fråsegna frå Økonomi- og sosialutvalet, ²⁾

etter den framgangsmåten som er fastsett i artikkel 189 B i traktaten, ³⁾ og ut frå desse synsmåtene:

1. I visse direktiv, som er oppførde i lista i vedlegget til dette direktivet, er det fastsett reglar med omsyn til vern av forbrukerinteresser.
2. Dei ordningane som finst i dag, både på nasjonalt plan og på fellesskapsplan, for å sikre at desse direktiva vert stetta, gjer det ikkje alltid mogleg snøgt nok å stanse brot som er skadelege på dei kollektive forbrukerinteressene. Kollektive interesser tyder interesser som ikkje er ei akkumulering av interessene til einskildpersonar som har lidd urett ved eit brot. Dette rører ikkje ved individuelle saker som vert reist av einskildpersonar som har lidd urett ved eit brot.
3. Når det gjeld målet om å stanse praksis som er ulovleg i medhald av gjeldande nasjonale føresegner, kan dei nasjonale tiltaka som skal innarbeide dei førnemnde direktiva, verte mindre effektive dersom slik praksis får følgjer i ein annan medlemsstat enn der han har opphavet sitt; dette gjeld òg for vernetiltak som går lenger enn det som krevst i desse direktiva, på det vilkåret at desse vernetiltaka er i samsvar med traktaten og tillatne i medhald av desse direktiva.
4. Desse vanskane kan vere skadelege for verkemåten til den indre marknaden, og føre til at det er tilstrekkeleg å flytte opphavsstaden til ein ulovleg praksis til ein annan stat for såleis å unngå alle former for rettshevding. Dette utgjer ei konkurransevriding.
5. Desse vanskane er av ei slik art at dei kan svekkje tilliten blant forbrukarane til den indre marknaden, og avgrense verkeområdet til dei organisasjonane som representerer dei kollektive forbrukerinteressene, eller til uavhengige offentlege organ som er ansvarlege for å verne dei kollektive interessene til forbrukarar som har lidd urett som følgje av ein praksis som bryt med fellesskapsretten.
6. Slik praksis kryssar ofte grensene mellom medlemsstatane. For å få slutt på den førnemnde ulovlege praksisen, utan omsyn til kva stat den ulovlege praksisen har fått følgjer for, er det tvingande naudsynt at det finn stad ei viss tilnærming av dei nasjonale føresegnene til medlemsstatane. Når det gjeld jurisdiksjonskompetansen, vil det planlagte tiltaket ikkje røre ved

¹⁾ TEF C 107 av 13.4.1996, s. 3. TEF C 80 av 13.3.1997, s. 10.

²⁾ TEF C 30 av 30.1.1997, s. 112.

³⁾ Europaparlamentsfråsegn av 14. november 1996 (TEF C 362 av 2.12.1996, s. 236), felles haldning frå Rådet av 30. oktober 1997 (TEF C 389 av 22.12.1997, s. 51) og europaparlamentsavgjerd av 12. mars 1998 (TEF C 104 av 6.4.1998). Rådsavgjerd av 23. april 1998.

- reglane i den internasjonale privatretten eller dei konvensjonane som gjeld mellom medlemsstatane, samstundes som det vert teke omsyn til dei allmenne pliktene til medlemsstatane som følgjer av traktaten, særleg dei som gjeld verkemåten til den indre marknaden.
7. Målet for det planlagde tiltaket kan berre nåast av Fellesskapet. Difor ligg det på Fellesskapet å handle.
  8. I artikkel 3 B tredje leddet i traktaten er det fastsett at Fellesskapet ikkje skal gå lenger enn det som er naudsynt for å nå måla i traktaten. I samsvar med denne føresegna er det viktig at det i størst mogleg grad vert teke omsyn til eigenarten til dei nasjonale rettsskipnadene ved å gje medlemsstatane høve til å velje mellom ulike løysingar med jamgode verknader. Domstolar eller forvaltingsstyresmakter med kompetanse til å ta avgjerd i dei sakene som er nemnde i artikkel 2 i dette direktivet, bør ha rett til å granske verknadene av tidlegare avgjerder.
  9. Ei av desse løysingane bør gå ut på å leggje utøvinga av den retten til å reise sak som er nemnd i dette direktivet, til eitt eller fleire uavhengige offentlege organ med særleg ansvar for vern av kollektive forbrukarinteresser. Ei anna løysing bør gå ut på å fastsetje at denne retten skal utøvast av organ som har som mål å verne dei kollektive forbrukarinteressene, i samsvar med dei kriteria som er fastsette i nasjonal lovgjeving.
  10. Medlemsstatane bør kunne velje ei av desse løysingane eller nytte begge to når dei på nasjonalt plan skal peike ut dei organa og/eller institusjonane som er godkjende for føremåla med dette direktivet.
  11. Når det gjeld kampen mot brot som vert gjorde innanfor Fellesskapet, skal prinsippet om innbyrdes godkjenning gjelde for desse organa og/eller institusjonane. Etter oppmoding frå dei nasjonale institusjonane bør medlemsstatane sende Kommisjonen namnet på og føremålet med dei nasjonale institusjonane deira som har kompetanse til å reise sak i sitt eige land i samsvar med føresegnene i dette direktivet.
  12. Det ligg på Kommisjonen å syte for at det vert offentleggjort ei liste over desse godkjende institusjonane i Tidend for Dei europeiske fellesskapa. Ein godkjend institusjon vert rekna for å ha rett til å reise sak dersom namnet hans står i denne lista, inntil det vert offentleggjort ei fråsegn om det motsette.
  13. Medlemsstatane bør kunne krevje at den parten som aktar å reise sak med påstand om forbod, tek initiativ til å halde samråd på førehand, slik at den innklaga får høve til å stanse det omstridde brotet. Medlemsstatane bør kunne krevje at eit uavhengig offentleg organ som dei har peika ut, tek del i eit slikt samråd på førehand.
  14. Dersom medlemsstatane har fastsett at det bør haldast samråd på førehand, bør det fastsetjast ein frist på to veker etter at oppmodinga om å halde samråd er motteken, og dersom det ikkje er vorte slutt på brotet innan denne fristen går ut, har klagaren rett til å leggje fram saka si for den rette domstolen eller forvaltingsstyresmakta, utan fleire utsetjingar.
  15. Kommisjonen bør leggje fram ein rapport om gjennomføringa av dette direktivet, særleg om verkeområdet til direktivet og om samrådet som er halde på førehand.
  16. Bruken av dette direktivet bør ikkje røre ved bruken av konkurransereglane til Fellesskapet -

VEDTEKE DETTE DIREKTIVET:

Artikkel 1

Verkeområde

1. Føremålet med dette direktivet er å få i stand ei tilnærming av lovene og forskriftene til medlemsstatane med omsyn til nedlegging av forbod slik det er nemnt i artikkel 2, med sikte på å verne kollektive forbrukarinteresser slik det er nemnt i dei direktiva som er oppførde i vedlegget, for å sikre at den indre marknaden verkar tilfredsstillande.

2. I dette direktivet tyder brot alle handlingar som er i strid med dei direktiva som er oppførde i vedlegget, slik dei er innarbeidde i den nasjonale rettskipnaden til medlemsstatane, og som skadar dei kollektive interessene som er nemnde i nr. 1.

Artikkel 2

Nedlegging av forbod

Medlemsstatane skal peike ut dei domstolane eller forvaltingsstyresmaktene som har kompetanse til å ta avgjerder i saker som er reiste av godkjende institusjonar i medhald av artikkel 3, med sikte på

- a) å stanse eller forby alle brot så snøgt som mogleg ved å nytte hastesaks-handtering der det er føremålstenleg,
- b) å setje i verk eventuelle tiltak som offentleggjering av heile eller delar av avgjerda i ei høveleg form, og/eller offentleggjering av ei retting med sikte på å hindre at verknadene av brotet held fram,
- c) i den grad retten i medlemsstaten tillèt det, å påleggje den innklaga, dersom han tapar saka, å betale ein fast sum for kvar dag etter at fristen har gått ut, eller ein annan sum som er fastsett i nasjonal lovgjeving, til statskassa eller til ein annan føremonshavar som er peika ut eller fastsett i den nasjonale lovgjevinga, dersom han ikkje rettar seg etter avgjerda innan den fristen som er fastsett av domstolane eller forvaltingsstyresmaktene for å sikre at avgjerdene vert etterlevde.

2. Dette direktivet skal ikkje røre ved reglane i den internasjonale privatretten med omsyn til val av lovgjeving, som vanlegvis vil innebere å nytte anten lovgjevinga i medlemsstaten der brotet fann stad, eller lovgjevinga i medlemsstaten der brotet har verknader.

Artikkel 3

Institusjonar som kan reise sak

I dette direktivet tyder «godkjend institusjon» alle organ eller organisasjonar som er tilbørleg skipa i samsvar med lovgjevinga i ein medlemsstat, og som har ei rettkomen interesse av å sikre at dei føresegnene som er nemnde i artikkel 1, vert stetta, og omfattar særleg

- a) eitt eller fleire uavhengige offentlege organ som har fått eit særskilt ansvar for å verne dei interessene som er nemnde i artikkel 1, i dei medlemsstatane det finst slike organ, og/eller

- b) organisasjonar som har som mål å verne dei interessene som er nemnde i artikkel 1, i samsvar med dei kriteria som er fastsette i nasjonal lovgjeving.

Artikkel 4

Brot innanfor Fellesskapet

1. Kvar medlemsstat skal gjere dei tiltaka som er naudsynte for å sikre at ein godkjend institusjon i denne medlemsstaten, ved å leggje fram den lista som er fastsett i nr. 3, kan bringe inn for den domstolen eller forvaltingsstyresmakta som er nemnd i artikkel 2, eit brot som er gjort i ein annan medlemsstat der dei interessene som er verna av denne godkjende institusjonen, har lidd skade som følgje av brotet. Domstolane eller forvaltingsstyresmaktene skal godta denne lista som prov på den retten som den godkjende institusjonen har til å reise sak, utan at det rører ved retten deira til å granske om det ut i frå føremålet med den godkjende institusjonen er rimeleg at han reiser sak i eit særskilt tilfelle.

2. Når det gjeld brot innanfor Fellesskapet, skal medlemsstatane, etter oppmoding frå dei godkjende institusjonane sine og utan at det rører ved dei rettane som andre institusjonar har i samsvar med den nasjonale lovgjevinga, melde frå til Kommisjonen at desse institusjonane har kompetanse til å reise sak i medhald av artikkel 2. Medlemsstatane skal gje Kommisjonen melding om namnet på og føremålet med desse godkjende institusjonane.

3. Kommisjonen skal utarbeide ei liste over dei godkjende institusjonane som er nemnde i nr. 2, der òg føremålet deira er oppført. Denne lista skal offentleggjerast i Tidend for Dei europeiske fellesskapa; eventuelle endringar i lista skal offentleggjerast straks, og ei ajourført liste skal offentleggjerast kvar sjette månad.

Artikkel 5

Samråd på førehand

1. Medlemsstatane kan innføre eller halde ved lag føresegner om at den parten som har sett seg føre å leggje ned forbod, ikkje kan gjere dette før han har prøvd å få slutt på brotet, i samråd anten med den innklaga eller med både den innklaga og ein godkjend institusjon slik det er definert i artikkel 3 bokstav a), i den medlemsstaten der det vert reist sak om nedlegging av forbod. Medlemsstaten skal sjølv avgjere om den parten som har sett seg føre å reise sak med påstand om forbod, må rådføre seg med den godkjende institusjonen. Dersom det ikkje vert slutt på brotet innan to veker etter at oppmodinga om å halde samråd er motteken, kan den parten som det gjeld, reise sak med påstand om forbod utan fleire utsetjingar.

2. Kommisjonen skal få melding om dei reglane om samråd på førehand som medlemsstatane vedtek, og reglane skal offentleggjerast i Tidend for Dei europeiske fellesskapa.

Artikkel 6

Rapportar

1. Kvart tredje år, og første gongen seinast fem år etter at dette direktivet har teke til å gjelde, skal Kommisjonen leggje fram for Europaparlamentet og Rådet ein rapport om gjennomføringa av dette direktivet.

2. I den første rapporten skal Kommisjonen særleg granske

1. verkeområdet til dette direktivet med omsyn til vern av dei kollektive interessene til personar som driv verksemd innan handel, industri, handverk eller i frie yrke,
2. verkeområdet til dette direktivet slik det er fastsett i dei direktiva som er oppførde i vedlegget,
3. om spørsmålet om samråd på førehand, som er fastsett i artikkel 5, har medverka til eit meir effektivt forbrukarvern.

Dersom det er føremålstenleg, skal framlegg om endringar til dette direktivet leggjast ved denne rapporten.

Artikkel 7

Føresegner som sikrar større handlefridom

Dette direktivet skal ikkje hindre medlemsstatane i å vedta eller halde ved lag føresegner som på nasjonalt plan tek sikte på å sikre større handlefridom for godkjende institusjonar og for alle andre personar som dette kjem ved.

Artikkel 8

Gjennomføring

1. Medlemsstatane skal setje i kraft dei lovene og forskriftene som er naudsynte for å rette seg etter dette direktivet, innan tretti månadar etter at det er sett i kraft. Dei skal straks melde frå til Kommisjonen om dette. Når desse føresegnene vert vedtekne av medlemsstatane, skal dei ha ei tilvising til dette direktivet, eller det skal visast til direktivet når dei vert kunngjorde. Medlemsstatane fastset korleis tilvisinga skal gjerast.

2. Medlemsstatane skal sende Kommisjonen teksta til dei internrettslege føresegnene som dei vedtek på det området som dette direktivet omfattar.

Artikkel 9

Iverksetjing

Dette direktivet tek til å gjelde tjuande dagen etter at det er kunngjort i Tidend for Dei europeiske fellesskapa.

Artikkel 10

Mottakarar

Dette direktivet er retta til medlemsstatane.

Utferda i Brussel, 19. mai 1998.

For Europaparlamentet

J.M. GIL-ROBLES N

President

For Rådet

G. Brow

Formann

Vedlegg

Liste over dei direktiva som er nemnde i artikkel 1 ⁴⁾

1. Rådskraftiv 84/450/EØF av 10. september 1984 om tilnærming av medlemsstatenes lover og forskrifter om villedende reklame (TEF L 250 av 19.9.1984, s. 17).
2. Rådskraftiv 85/577/EØF av 20. desember 1985 om forbrukervern ved avtaler som inngås et annet sted enn på den næringsdrivendes faste forretningssted (TEF L 372 av 31.12.1985, s. 31).
3. Rådskraftiv 87/102/EØF av 22. desember 1986 om tilnærming av medlemsstatenes lover og forskrifter om forbrukerkreditt (TEF L 42 av 12.2.1987, s. 48), sist endra ved europaparlaments- og rådskraftiv 98/7/EF (TEF L 101 av 1.4.1998, s. 17).
4. Rådskraftiv 89/552/EØF av 3. oktober 1989 om samordning av visse bestemmelser om utøvelse av fjernsynsvirksomhet, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene: artikkel 10-21 (TEF L 298 av 17.10.1989, s. 23), endra ved europaparlaments- og rådskraftiv 97/36/EF (TEF L 202 av 30.7.1997, s. 60).
5. Rådskraftiv 90/314/EØF av 13. juni 1990 om pakkereiser, herunder pakkeferier og pakketurer (TEF L 158 av 23.6.1990, s. 59).
6. Rådskraftiv 92/28/EØF av 31. mars 1992 om reklame for legemidler til menneske (TEF L 113 av 30.4.1992, s. 13).
7. Rådskraftiv 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler (TEF L 195 av 21.4.1993, s. 29).
8. Europaparlaments- og rådskraftiv 94/47/EF av 26. oktober 1994 om beskyttelse av kjøperen i forbindelse med visse aspekter ved avtaler om deltidsbruksrett til fast eiendom (timeshare-avtaler) (TEF L 280 av 29.10.1994, s. 83).
9. Europaparlaments- og rådskraftiv 97/7/EF av 20. mai 1997 om forbrukervern ved fjernsalgsavtaler (TEF L 144 av 4.6.1997, s. 19).

---

⁴⁾ Dei direktiva som er nemnde i nr. 1, 6, 7 og 9, inneheld særlege føresegner om søksmål med påstand om forbod.